

František Kožík a ZŠ v Nechálově. Zpracování části autorovy literární pozůstalosti, jež je v majetku školy

Bakalářská práce

Studijní program:

Studijní obory:

Autor práce:

Vedoucí práce:

B7507 Specializace v pedagogice

Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání

Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání

Karolína Pichrtová

Mgr. Eva Koudelková, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury

Zadání bakalářské práce

František Kožík a ZŠ v Nechálově. Zpracování části autorovy literární pozůstalosti, jež je v majetku školy

Jméno a příjmení: **Karolína Pichrtová**
Osobní číslo: P17000558
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obory: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání
Zadávající katedra: Katedra českého jazyka a literatury
Akademický rok: **2018/2019**

Zásady pro vypracování:

Cílem práce je utřídit bohatou dokumentaci dokládající přátelské vztahy F. Kožíka s uvedenou školou a doložit Kožíkovu inspiraci událostmi v této škole při vzniku jeho románu pro mládež Zákon věrných strážců (1961). Studentka prostuduje dostupné pramenné materiály i relevantní sekundární literaturu. Důležitým zdrojem bude školní kronika, jež vzájemné kontakty obou stran mapuje. Použité metody: heuristika, textová analýza a syntéza.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

KOŽÍK, František. Zákon věrných strážců. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1961.
BLAŽÍČKOVÁ, Anna. František Kožík. In Slovník české literatury po roce 1945 [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:
<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=934&hl=Ko%C5%BE%C3%ADk+>
KOŽÍK, František. Přátelství s jednou školou. Literární noviny 30. 9. 1961, s. 2.
LUKEŠ, Josef. Třída, která měla dva třídní. Lidová demokracie 7. 1. 1983.
NAVRÁTILOVÁ, Vanda. Václav Horyna (1906-1997). Soupis osobního fondu. Edice inventářů č. 1145. Praha: Památník národního písemnictví, 2002.
NĚMEC, Ivan. Kožík František. In Šubrtová, Milena a kol. Slovník autorů literatury pro děti a mládež. Praha: Libri, 2012, s. 217-2019. ISBN 978-80-7277-506-4.
REISSNER, Martin. Spisovatel pro děti František Kožík. Ladění 1999, č. 2, s. 33-34. ISSN 1211-3484.
ŠTOURAČOVÁ, Jiřina. Archivnictví. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6511-6.
ŠTOVÍČEK, Ivan. Problémy ediční teorie a praxe při vydávání pramenů k novým a nejnovějším dějinám. Autoreferát FF UK, Praha 1975.
VAŠÁK, Pavel a kol. Textologie: teorie a ediční praxe. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-638-2.

Vedoucí práce:

Mgr. Eva Koudelková, Ph.D.
Katedra českého jazyka a literatury

Datum zadání práce:

30. dubna 2019

Předpokládaný termín odevzdání:

30. dubna 2020

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

prof. PhDr. Oldřich Uličný, DrSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

7. května 2020

Karolína Pichrtová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala paní Mgr. Evě Koudelkové, Ph.D. za její přístup, trpělivost a cenné rady při tvorbě této bakalářské práce. Děkuji také Základní škole Kobyly, jež mi ochotně zapůjčila materiály týkající se Františka Kožíka, které má ve svém majetku. Bez nich by tato práce nemohla vzniknout.

Anotace

Tématem této bakalářské práce je přiblížit přátelské vztahy spisovatele Františka Kožíka s žáky a učiteli Základní školy Kobyly a doložit Kožíkovu inspiraci událostmi v této škole při vzniku jeho románu pro mládež *Zákon věrných strážců* (1961). Práce se skládá ze tří částí, přičemž první z nich sleduje vznik a průběh vzájemných vztahů, druhá obsahuje utříděný soupis všech materiálů, jež tyto vztahy dokládají, a třetí analyzuje a následně komparuje s realitou Kožíkův román *Zákon věrných strážců*, který autor zmíněné základní škole věnoval a o němž tvrdil, že zachycuje ducha školy. Významný zdroj pro první dvě části práce představují dvě školní kroniky, tehdejší tisk a korespondence. Ve třetí části je Kožíkův román nejprve zasazen do dobového literárního kontextu v oblasti literatury pro děti a mládež, jenž je stručně charakterizován, a poté následuje výše zmíněná komparace. Pro vznik knihy je klíčová Kožíkova inspirace osobností pedagoga Josefa Lukeše, jenž na Nechálově vyučoval a je předobrazem románového učitele Romegy.

Klíčová slova

František Kožík, Základní škola Kobyly, *Zákon věrných strážců*, Josef Lukeš

Annotation

This thesis aims to describe the friendship between the writer František Kožík and pupils and teachers from the Elementary School in Nechálov. It also studies Kožík's inspiration by events that took place in this school, which he used when writing his novel *Zákon věrných strážců* (1961). The thesis consists of three parts. First one maps the formation and the development of Kožík's relationship with the school, the second part contains a list which is comprised of materials that support such relationship and the final part analyses the novel mentioned in more depth. Kožík said that he managed to capture the school spirit in this book and he even dedicated it to the school. Therefore, a comparison between reality and the book was concluded. Significant sources of information for the first two parts are the school chronicles, the press of the time, and the correspondence between the author and the school. In the third part, Kožík's novel is put into literary context of children's literature of its time, which is shortly characterized, and then followed by the comparison mentioned previously. Josef Lukeš, who was a teacher in Nechálov, was a crucial point and inspiration for Kožík when he was writing his book. Romega, a character who is a teacher in the book, is based on Lukeš.

Key words

František Kožík, The Elementary School in Nechálov, *Zákon věrných strážců*,
Josef Lukeš

Obsah

Úvod.....	10
1 František Kožík.....	11
1.1 Literární tvorba.....	12
1.1.1 Počátky tvorby.....	12
1.1.2 Časopisy a periodika.....	12
1.1.3 Rozhlasové hry.....	12
1.1.4 Scénáře k filmům.....	13
1.1.5 Literatura pro děti a mládež.....	14
2 Základní škola Kobyly.....	16
2.1 Z historie školy.....	16
2.2 Škola dnes.....	17
3 František Kožík a Základní škola Kobyly.....	19
3.1 Kronika z let 1945–1969.....	19
3.2 Kronika z let 1969–1997.....	23
3.3 Pevné přátelství Františka Kožíka a jedné třídy.....	24
3.4 Odpoledne s Františkem Kožíkem 2009.....	25
4 Pozůstalost v majetku školy.....	27
4.1 Novinové články a výstřižky.....	27
4.2 Korespondence.....	27
4.3 Knihy s věnováním.....	28
4.4 Knihy s podpisem věnované nechálovským dětem.....	28
4.5 Divadelní hry.....	29
4.6 Básně s podpisem či věnováním.....	29
4.7 Příspěvky ve školních sbornících.....	29
4.8 Fotografie.....	29
4.9 PF.....	29
4.10 Parte.....	30
5 Kniha Zákon věrných strážců.....	31
5.1 Dobový kontext v oblasti literatury pro děti a mládež.....	31
5.2 Zákon věrných strážců.....	34
5.2.1 Obsah.....	34

5.2.2	Analýza knihy.....	35
5.2.3	Okolnosti vzniku knihy a reakce školy.....	38
6	Inspirace skutečností v knize Zákon věrných strážců.....	40
6.1	Budova a areál školy.....	41
6.2	Názvy vesnic.....	42
6.2.1	Nechálov.....	42
6.2.2	Svijany, Svijanský Újezd.....	43
6.2.3	Sezemice.....	43
6.2.4	Český Dub.....	43
6.2.5	Turnov.....	44
6.2.6	Liberec.....	45
6.3	Doprava do školy.....	45
6.4	Školní orchestr.....	45
6.5	Školní ples.....	46
6.6	Školní divadlo.....	47
6.7	Učitel Lukeš.....	48
6.8	Shrnutí.....	49
7	Závěr.....	52
8	Seznam použitých zdrojů.....	54
9	Seznam příloh.....	57

Úvod

V této bakalářské práci jsem se zaměřila na spisovatele Františka Kožíka a jeho přátelství s učiteli a žáky ze Základní školy Kobyly, které trvalo od roku 1956 až do jeho smrti. Jejich vřelý vztah dokládají nejen školní kroniky, ale i korespondence či knihy s věnováním autora, jež jsou v majetku školy. Část literární tvorby Františka Kožíka představují divadelní hry, z nichž některé napsal přímo pro nechálovskou školu.

Tato práce se skládá ze dvou částí – teoretické a analytické. Text je rozdělen do 6 kapitol, první tři jsou teoretické, zbývající tři jsou převážně analytické.

Teoretická část nejprve představí život a dílo zmíněného spisovatele, poté zde bude charakterizována jmenovaná základní škola. Následuje soupis poměrně četných a podrobných záznamů ze školních kronik, které jsou dokladem vztahu, jenž se mezi školou a spisovatelem vytvořil.

Analytická část se bude zabývat soupisem a utříděním materiálů z autorovy pozůstalosti, jež jsou v majetku školy. Patří sem například korespondence či rukopisy Kožíkových divadelních her. Poslední dvě kapitoly se věnují spisovatelovu románu pro mládež *Zákon věrných strážců* (1961). Inspirací k jeho napsání se stal přátelský vztah autora s osazenstvem nechálovské školy. První z těchto kapitol se zabývá zasazením díla do dobového kontextu literatury pro děti a mládež a jeho následnou analýzou. Druhá z nich přiblíží paralely mezi knihou a skutečností.

1 František Kožík

František Kožík se narodil 16. května 1909 v Uherském Brodě do rodiny okresního soudce. Po čtyřech letech prožitých v jeho rodném městě se rodina přestěhovala do Kroměříže. Tam Kožík v letech 1915–1919 navštěvoval cvičnou školu při učitelském ústavu, dále pokračoval studiem na uherskohradištském reálném gymnáziu (1919–1925), ze kterého v sextě přestoupil do Brna, kde v roce 1927 maturoval. Ve stejném městě vystudoval právnickou fakultu, na které v roce 1931 získal doktorát, a zároveň byl studentem dramatické konzervatoře. Obor režie a dramaturgie absolvoval roku 1931. Po ukončení studií na obou školách pokračoval ještě studiem na filozofické fakultě (1931–1933). V letech 1931–1933 byl soudcovským čekatelem, v této době vypomáhal i jako herec v Zemském divadle v Brně či v amatérském divadle Akademická scéna. Spolupracoval s brněnským Radiojournalem, po skončení vojenské prezenční služby v roce 1937 byl zaměstnán v brněnském Československém rozhlasu. Zde pracoval jako reportér, hlasatel, autor literárních pásem a dramatizací i jako dramatik. V letech 1936–1954 byl členem Literárně uměleckého kruhu *Aktivisté*. Od roku 1941 do roku 1951 pracoval jako dramaturg Československého rozhlasu Praha. Poté byl po tři roky spisovatelem z povolání (1951–1954), od roku 1954 do roku 1955 působil jako umělecký vedoucí Estrádního jednatelství. V letech 1956–1974 byl dramaturgem a scénáristou Československého filmu. V období 1961–1963 zároveň pracoval jako pedagog, přednášel na loutkoherecké katedře DAMU. Od roku 1975 žil v penzi v Praze.¹

Svou manželku, herečku Zdeňku Švábíkovou, si vzal v roce 1938. Měli spolu dceru Alenu, která je překladatelkou, teatroložkou a divadelní dramaturgyní.² V roce 2009 ji e-mailem kontaktovala bývalá ředitelka nechálovske školy Stanislava Beksová, aby ji pozvala na oslavu stého výročí narození Františka Kožíka. K této příležitosti pořádala škola výstavu, jež byla zaměřená na vztahy spisovatele se základní školou. Mimo jiné si mohli návštěvníci prohlédnout korespondenci školy s Kožíkem či fotografie z četných setkání s ním.

1 BLAŽÍČKOVÁ, A., *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. NĚMEC, I., *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*, s. 217.

2 Tamtéž.

Spisovatel František Kožík zemřel 5. dubna 1997 ve věku nedožitých 88 let. Základní škola Kobyly obdržela jeho parte.

1.1 Literární tvorba

František Kožík byl velice všestranným spisovatelem. Jeho literární tvorba je bohatá nejen na počet napsaných děl, ale i na žánry, které psal. Tiskem vyšlo více než 100 Kožíkových titulů, autor během uměleckého života vystřídal lyriku, psaní biografických románů, románů pro děti a mládež, divadelní hry, je považován za spoluzakladatele rozhlasové hry, dále psal scénáře k filmům a publikoval články v časopisech. Podrobněji se Kožíkovu dílu budou věnovat následující podkapitoly.

1.1.1 Počátky tvorby

Jeho mladická počáteční tvorba byla ovlivněna učiteli češtiny, jež ho vyučovali na gymnáziu – Bedřichem Václavkem a Jiřím Mahenem. V Kožíkových začátcích převažuje lyrika, a to jak milostná – lze nalézt popisy milostných prožitků i zklamání – tak přírodní – lze nalézt lyrické oslavování přírody. Debutoval ve *Studentském časopise* roku 1926, kdy započala jeho bohatá literární kariéra.³

1.1.2 Časopisy a periodika

Jak již bylo zmíněno, Kožík debutoval ve *Studentském časopise* roku 1926. V publikování v časopisech pokračoval až do stáří. Za svůj život přispěl do těchto časopisů či periodik: časopis *Ruch*, periodika *Divadelní list*, *Lidové noviny*, *Moravské noviny* (zde v letech 1935–1940 přispíval divadelními referáty), *Aktivisté*, *České slovo*, *Národní osvobození*, *Právo lidu*, *Družstevní noviny*, *Divadlo* (1957 hra *Deburau*), *Literární noviny*, *Nový život*, *Lidová demokracie*, *Plamen*, *Rovnost* (1976 zde na pokračování vycházely *Vzpomínky na Brno*), *Ohníček*, *Zlatý máj*, *Brněnský večerník*, ve kterém od roku 1984 vycházely na pokračování *vzpomínky Nejen na brněnské divadlo*, *Pionýrské noviny*.⁴

1.1.3 Rozhlasové hry

František Kožík je považován za spoluzakladatele dramatického žánru česká rozhlasová hra. Jako první v Čechách o ní napsal teoretickou práci *Rozhlasové umění*.

3 BLAŽÍČKOVÁ, A., *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. NĚMEC, I., *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*, s. 217.

4 BLAŽÍČKOVÁ, A., *Slovník české literatury po roce 1945* [online].

V době, kdy byl zaměstnancem Československého rozhlasu v Brně, napsal rozhlasovou hru *Cristobal Colón*. Hra měla premiéru v roce 1934, získala řadu mezinárodních ocenění a byla významným mezníkem pro nově vznikající žánr právě rozhlasové hry.⁵

František Kožík je autorem těchto rozhlasových her: *Únos* (1930), *Návrat* (1930), *Démon* (1931 s Jaroslavem Ježkem), *Marcela* (1932), *Odjezd* (1932), *Se zavázanýma očima* (1932), *Na shledanou* (1933), *Král Paříže* (1934), *Láska pro housle, cello a klavír* (1934, obě s Bohumírem Poláchem), *Švanda saxofonista* (1934), *Cristobal Colón* (1934), *Zrození opery* (1937), *Boj se smrtí* (1938), *Ďábelská sonáta* (1938), *První parta* (1938, podle Karla Čapka), *Puškin* (1938), *Il divino Boemo* (1938), *Křížová výprava dětí* (1939), *Kdo víc tě bude milovat* (1939 s Bohumírem Poláchem), *Stříbrný vítr* (1939, podle Fráni Šrámka), *Meluzína* (1944), *Než otevřete Dona Quijota* (1947), *Jaro národů* (1948), *Vánoční příběh* (1948), *Než smělo přijít jaro* (1949), *Hra o ozvěně* (1949), *Vlak míru* (1950), *Kníže kacírů* (1950), *Hejtman Šarovec* (1950), *Pařížská komuna* (1951), *Mikoláš Aleš* (1952), *Vítězství na Vítkově* (1953), *V noci se probouzejí* (1955), *Mánesův orloj* (1956), *Možná, že ji potkáte* (1964), *Zahořanský hon* (1969, podle Aloise Jiráska), *Posel míru* (1977). Poslední rozhlasovou hrou byla hra pod názvem *Poslyšte rozsudek* z roku 1977.⁶

1.1.4 Scénáře k filmům

Kožík je autorem či spoluautorem mnoha scénářů k filmům: *Kříž u potoka* (1937), *Lucerna* (1938), *Paličova dcera* (1941); *Jeden ze štafety* (1952), *Písnička za groš* (1953), *Na stříbrném zrcadle* (1954), *Synové hor* (1956), *Skály a lidé* (1959), *Tereza* (1961), *Poslední etapa* (1962), *Zpívali jsme Arizonu* (1964), *Paleta lásky* (1976), *Zákon věrných strážců* (1961), *Případ pro tři* (1963), *Cristobal Colón* (1963, televizní zpracování rozhlasové hry), *Finále* (1964), *Černá ovce* (1967), *Dobrou noc poupě, Athosův modrý knoflík* (1971), *Já zůstanu věrný* (1977), *Poslední koncert* (1980), *Had z ráje* (1981), *Pod maskou* (1985), *Drahý Bedřichu!* (1985), *Pařížská komuna* (1989), *Noc královen* (1992) aj. Podle jeho námětu byl natočen pětidílný televizní seriál *Největší z Pierotů*. Vyšel v roce 1990, režisérem byl Ivan Balad'a, scenáristy Alex Königsmark, Jaroslav Kotouč a Naděžda Krempová.⁷

5 BLAŽÍČKOVÁ, A., *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. NĚMEC, I., *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*, s. 217.

6 BLAŽÍČKOVÁ, A., *Slovník české literatury po roce 1945* [online].

7 Tamtéž.

1.1.5 Literatura pro děti a mládež

Významným odvětvím Kožíkovy prózy je literatura pro děti a mládež. František Kožík napsal pro tuto cílovou skupinu několik děl, ať už drobnějších či větších. Jeho tvorba zaměřená na mládež je dvojího charakteru – na jedné straně stojí díla věnovaná dětem, na druhé straně díla, jež také zachycují život mládeže, ovšem je na ni nahlíženo z pohledu dospělých. Hlavním žánrem těchto děl je biografický román, který se považuje za typický žánr Františka Kožíka.⁸

Spisovatel se v literatuře pro mládež hojně zaobírá sportovní tematikou, respektive výjimečnými jedinci. Inspiraci čerpal z atletického prostředí, z prostředí automobilových závodů či z historie lyžování v Čechách. O sportu pak píše jako o tvrdé řeholi, jež ovlivňuje charakter člověka i mezilidské vztahy. Z děl lze jmenovat prózu *Vlajka vítězů* (1941), jež vypráví o dospívání venkovského chlapce, z něhož díky sportu vyroste morální člověk, který dokáže i prohrát. Mezi díla o Emilu Zátopkovi patří *Vítězství vůle* (1949, 1952 přepracováno a vydáno jako *Vítěz maratónský*), které popisuje Emila Zátopka jako muže, k jehož vítězství vedla kázeň a houževnatost. Kladně přijato bylo i jeho publicistické pásmo *Emil Zátopek vypravuje* (1955) či biografie z roku 1957 *Na shledanou, Emile*.⁹

Dívčí hrdinky se v Kožíkově tvorbě začínají objevovat od 40. let 20. století. Vystupují v dílech určených mládeži, např. v povídce *Akrobatická řada* (1966), kde jsou řešeny etické a psychologické problémy špičkového sportu, nebo v románu *Finále* (1964), v němž se ukazuje vliv přátelského kolektivu na život jedince. Hrdinka vystupuje dále v románu *Normální obraz srdce* (1976), kdy dívce pomáhá vytrvalost získaná ve sportu k nalezení otce. Pro mladší čtenářky napsal autor prózu *Prstýnek z vlasů* (1941, přepracováno 1969), kde dívka přispěje k záchraně rozpadajícího se vztahu rodičů svého kamaráda. *Pírinka* (1943) je knihou pojednávající o životě malé holčičky, jejíž rodiče museli odejít na ostrov Jáva za prací. Příběh dívky, která svému okolí přinášela jen lásku a dobro a jejíž náhrobek byl uctíván dětmi, zachycuje dětská legenda *Svatá holčička* (1943).¹⁰

8 NĚMEC, I., *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*, s. 217. REISSNER, M., *Spisovatel pro děti František Kožík*, s. 33.

9 NĚMEC, I., *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*, s. 218. REISSNER, M., *Spisovatel pro děti František Kožík*, s. 33.

10 NĚMEC, I., *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*, s. 218.

Mimořádný čtenářský ohlas sklídila kniha *Zákon věrných strážců* (1961). Jedná se o román, jehož děj byl zasazen do prostředí nechálovské školy, s níž měl Kožík velmi dobré přátelské vztahy. Román vypráví o pražském chlapci Stáňovi, který přestupuje na nechálovskou školu, kde prochází náročnou adaptací. Autorovo líčení některých pedagogů, jež v knize vystupují, sklídilo pozornost tehdejší dobové kritiky.¹¹

V Kožíkově tvorbě má místo i literatura pro nejmenší. Napsal pro ně pohádky *Proč pláče meluzína* (1943), *Pohádky vánočního zvonku* (1957) či leporela *Malá Eva* (1954) a *Vesele do světa* z roku 1955.¹²

Významnou část literatury pro děti a mládež tvoří dramata pro děti. Všechna tato dramata byla nacvičena a odehrána žáky ze Základní školy Kobyly: *Jak mráz čaroval* (sehráno 1955, podruhé 1960), *Statečný Honza* (sehráno 1956), *Tři zlí kmotři* (sehráno 1958), *Statečná Andula* (sehráno 1959). Drama *Zelená princezna*, jež bylo přepracováno na divadelní hru dle románu pro děti *Pírinka*, autor napsal a věnoval přímo základní škole. Žáci ji odehráli roku 1957.¹³

11 NĚMEC, I., *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*, s. 219.

12 REISSNER, M., *Spisovatel pro děti František Kožík*, s. 33.

13 DRBOHLAV, K. *Školní kronika nechálovské školy 1955/1956*, nestr., *Školní kronika nechálovské školy 1956/1957*, nestr., *Školní kronika nechálovské školy 1957/1958*, nestr., *Školní kronika nechálovské školy 1960/1961*, nestr.; NEJEDLOVÁ, Olga. *Školní kronika nechálovské školy 1958/1959*, nestr.

2 Základní škola Kobyly

2.1 Z historie školy

Základní škola Kobyly se nachází v Libereckém kraji v obci Nechálov¹⁴ přibližně 10 km západně od města Turnova. Škola má oba stupně základního vzdělávání, první stupeň je malotřídní. Kromě jídelny a školní družiny lze v areálu školy nalézt i altán pro venkovní výuku, dětské hřiště s dřevěnými prvky, fotbalové hřiště a zahradu s ovocnými stromy.

Historie školy sahá do roku 1780, kdy děti z Kobyl a okolních vesnic vyučoval ve své chalupě jakýsi krejčí Kolomazník. V roce 1859 byla tato chalupa zakoupena občany se záměrem postavit na jejím místě školu. Stavba školy byla zahájena v roce 1885 a děti tuto školu navštěvovaly až do roku 1951.¹⁵

Budova školy, jak ji známe dnes, stojí na jiném pozemku, a to sice u křižovatky na Nechálově. Stavební místo bylo vyhlédnuto v roce 1942, do konce roku 1947 byly vyžděny základy a v roce 1949 bylo přistavěno první patro. Vyučování v nové budově započalo dne 1. dubna 1951 a probíhá zde dodnes.¹⁶

Zhruba v padesátých letech začal na škole hudebník Altman vyučovat hru na různé hudební nástroje, zejména na housle. V roce 1954 se ustanovil žákovský hudební soubor, který koncertoval na mnoha místech Turnovska či Liberecka, ale i ve vzdálenějších městech či vesnicích (např. Vyskeř, Turnov, Český Dub, Benešov u Semil, Přepere, Hlavice, Alšovice, Semily, Jablonec nad Nisou, Javorník, Libštát). V roce 1958 pořádal tento školní sbor svůj jubilejní stý koncert.¹⁷

V roce 1954 začal na škole vyučovat František Bursa. Byl vášnivým včelařem, založil na škole včelařský kroužek a škola díky němu získala i několik včelstev. V pozdějších letech byly založeny i další kroužky, žáci si mohli vybrat například

14 Obec Kobyly sdružuje kromě samotných Kobyl dalších osm vesnic včetně Nechálova. I když se místní základní škola nachází v části Nechálov, nese oficiální název Základní škola Kobyly podle svého zřizovatele, jímž je Obec Kobyly. Běžně se používají obě pojmenování a bude tomu tak i v této bakalářské práci.

15 Historie školy. In: *Základní škola Kobyly* [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://zskobyly.webnode.cz/historie-skoly/>

16 Tamtéž.

17 Tamtéž.

z kroužku elektrotechnického, pěveckého, recitačního, biologického, kroužku míčových her či kroužku věnujícího se nácviku na spartakiády.¹⁸

Škola byla několik let významným sběratelem léčivých rostlin. Žáci se účastnili soutěže ve sběru léčivek, která byla vyhlašována v okrese Liberec. Tato soutěž byla pořádána okresním poradním sborem pro sběr a pěstování léčivých rostlin při Okresním národním výboru Liberec ve spolupráci s odborem školství. Několikrát se ZŠ Kobyly umístila na prvním místě, v roce 1986 patřila dle okresních novin Liberecka, *Vpřed*, mezi ty nejlepší.¹⁹

Základní škola měla i bohatý kulturní život, byly pořádány besídky pro rodiče, tělovýchovné akademie či divadelní představení her spisovatele Františka Kožíka. Tradicí se stal i rodičovský ples, při jehož příležitosti napekly maminky žáků dorty, které se pak losovaly v tombole. Podle aktuálního počtu žáků v daném školním roce se sešlo vždy 80 až 100 dortů. Tato tradice pečení dortů má kořeny v padesátých letech a udržela se zhruba 40 let. Výtěžek z tomboly byl vložen do pokladny rodičovského sdružení, peníze se pak použily například na výlety, divadelní představení a tak podobně.²⁰

Těmito výše zmíněnými událostmi, jimiž jsou hra na hudební nástroje, včelařství, sběr bylin či pečení dortů, ale i vřelými přátelskými vztahy mezi školou a rodiči, byl inspirován spisovatel František Kožík při psaní svého románu pro mládež *Zákon věrných strážců*. O dlouholetém přátelství mezi Františkem Kožíkem a Základní školou Kobyly bude pojednávat třetí kapitola.

2.2 Škola dnes

V současné době nechálovskou školu kromě místních navštěvují i děti z okolních vesnic, například ze Sychrova, Čtveřina, Svijanského Újezdu, Pěňčina

18 Historie školy. In: *Základní škola Kobyly* [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://zskobyly.webnode.cz/historie-skoly/>

19 Vyhodnocení nejlepších. *Vpřed: okresní noviny Liberecka*. Liberec: OV KSČ a ONV, 1986, 27(32), 1. ISSN 2533-4115. S. 1.

20 Historie školy. In: *Základní škola Kobyly* [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://zskobyly.webnode.cz/historie-skoly/>

či okolí Sezemic. Žáci jsou vzděláváni podle školního vzdělávacího programu *Blíž k sobě, blíž k přírodě*.²¹

I v současné době si mohou žáci vybrat z pestré nabídky kroužků, která se díky nové moderní technice a globalizaci od těch původních liší. Je možno navštěvovat florbal, keramiku, angličtinu, ruční práce, vaření, turistický kroužek, sportovní hry a další.

Tradicí zůstává každoročně pořádaný rodičovský ples, na který maminky či babičky žáků stále pečou dorty. Výtěžek z tomboly se stále používá pro stejné účely – žákům se přispívá na kulturní programy, dopravu na školní akce, knižní a jiné odměny či na školní výlety.

V roce 2016 započala postupná rekonstrukce, během níž došlo k výměně všech oken, zateplení fasády, kompletní výměně střechy a revitalizaci prostranství před školní budovou.

Učitelé pravidelně informují občany Kobyl o dění ve škole prostřednictvím rubriky *Okénko do školy* v obecním měsíčníku *Kobyláček*.

21 Škola dnes. In: *Základní škola Kobyl* [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://zskobyly.webnode.cz/skola-dnes/>

3 František Kožík a Základní škola Kobyly

Informace v této kapitole jsou spojením tří pramenů: dvou školních kronik, článku *Přátelství s jednou školou* a článku *Třída* [sic!] *kteřá měla dva třídní*. Informace jsem vzájemně propojila, aby byly uspořádané a jejich pochopení bylo snazší.

3.1 Kronika z let 1945–1969

První zmínka ve školní kronice o Františku Kožíkovi pochází z 11. prosince 1955. V tento den žáci sehráli divadelní představení hry *Jak mráz čaroval*, jejímž autorem je František Kožík. Hra měla prý u obecnostva veliký úspěch. Z jedné novinové zprávy se škola dozvěděla, že měl Kožík 19. ledna 1956 besedovat v nedalekém městě Turnově. Této informace škola využila a zaslala mu pozvánku k návštěvě. Po besedě v Turnově odjížděl Kožík dle vlastních slov rozčarovaný a rozmrzelý, protože byla jednou z těch, která se konala jen pro výkaz. I v takovémto rozpoložení se ale rozhodl přijmout pozvání od základní školy. Informace o tom, kdy k návštěvě došlo, se rozcházejí. Kronika tvrdí, že setkání se odehrálo v pátek 20. ledna 1956, ale z Kožíkova článku *Přátelství s jednou školou* vyplývá, že na Nechálov zamířil hned po besedě v Turnově. V kronice se píše, že Kožík byl na začátku besedy nesoustředěný a roztržitý, ale vše prý bylo dobře připraveno a spisovatel ve společnosti dětí pookřál. Tato slova potvrdil i sám Kožík. Napsal, že oproti jiným školám, jež navštívil, byly děti na Nechálově prosté, srdečné a nebojácné. Neměly nazpaměť naučené otázky, naopak se ptaly na to, co je samotné opravdu zajímalo. Děti předvedly autorovi část jeho hry, kterou sehrály již dříve v prosinci. Jemu se zpracování líbilo a dokonce jim přislíbil připravení další divadelní hry. Už 23. ledna poslal spisovatel spolu s dopisem hru *Statečný Honza*. Ihned se začalo s jejím nacvičováním. K její inscenaci došlo ve dnech 11. a 13. května, v druhém termínu i za přítomnosti samotného autora. Účast byla hojná a hra měla velký úspěch. Trvalejší dobrý dojem v Kožíkovi zanechal vztah mezi žáky a školou, respektive pedagogy. Zapůsobilo na něj to, že děti byly ve škole rády, byly učiteli povzbuzovány, nikoliv zastršovány. Chválil dobré výchovné výsledky školy, líbilo se mu, že učitelé se starají o to, aby byli žáci slušní a pilní.²²

22 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1955/1956*, nestr.; KOŽÍK, F., *Přátelství s jednou školou*, s. 2.

Návštěvou Kožíka v lednu však styk s Nechálovem neskončil. Žáci totiž poslali spisovateli dopis, na který odpověděl, a tím započalo pevné dlouholeté přátelství mezi školou a Kožíkem. Jeho návštěvy měly dle zápisu v kronice takovýto dopad: *Jeho styk se školou se prohloubil a družba měla veliký vliv na dosahování dobrých výsledků po výchovné stránce.*²³

K dalšímu osobnímu setkání došlo 15. ledna 1957 v Praze, kam jely děti do divadla S. K. Neumanna na Tylovu hru *Fidlovačka*. Na představení byl přítomen i František Kožík, jemuž se velmi líbilo chování žáků. O tomto postřehu záhy napsal článek do *Večerní Prahy* s názvem *Komenský by je pochválil*, který vyšel 29. ledna 1957.²⁴

Při další návštěvě školy dne 1. března 1957 proběhla beseda s Františkem Kožíkem. Tématem byla jeho práce a některá jeho díla.²⁵

Škole byla věnována a pro školu přímo napsána další Kožíkova hra s názvem *Zelená princezna*. Opět došlo k jejímu nacvičení, a to v trojím obsazení – 6., 7. a 8. třídy. Samotné předvedení hry bylo zrealizováno 29., 30. a 31. března 1957. Poslední zmiňované představení se neslo ve slavnostním duchu, neboť na něm byl přítomen nejen samotný Kožík, ale i školní inspektor. Kožík hru neviděl poprvé, již předtím se byl v doprovodu své manželky podívat na zkoušce.²⁶

Další návštěvou Kožík školu poctil 12. září 1957. Spolu s ním přijela i jeho žena a herec městských pražských divadel Miloslav Homola.²⁷

K příležitosti oslav Jana Amose Komenského (pravděpodobně šlo o připomenutí jeho úmrtí) uspořádala škola koncert. Uskutečnil se 30. listopadu 1957. Účinkoval na něm hudební soubor školy a se svým projevem vystoupil František Kožík. V té době už hudební soubor působil na škole více než 3 roky a měl odehraných přes 80 koncertů.²⁸

23 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1956/1957*, nestr.; KOŽÍK, F., *Přátelství s jednou školou*, s. 2.

24 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1956/1957*, nestr.

25 Tamtéž.

26 Tamtéž.

27 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1957/1958*, nestr.

28 Tamtéž.

Dne 30. ledna 1958 byl uspořádán autobusový zájezd rodičů do Prahy za účelem zhlédnutí divadelního představení *Komediant*, které napsal František Kožík.²⁹

S příchodem nového pololetí započaly zkoušky další Kožíkovy hry, tentokrát *Tři zlí kmotři*. Hra se opět cvičila ve třech obsazeních – 6., 7. a 8. třídy. Poté byla sehraána v termínech 23., 24. a 25. května 1958. Na třetí představení se přijel podívat sám autor hry, nechyběla ani redaktorka časopisu *Rodina a škola* A. Krejčová.³⁰

Ve školním roce 1957/1958 se Kožík rozhodl, že každý měsíc věnuje jednu knihu nejlepšímu žákovi. Měřítkem nebyl pouze prospěch, jednalo se i o sběr bylin, sportovní výkon či nějaký dobrý skutek. Odměnou pro nejlepšího žáka bylo napsání dopisu Františku Kožíkovi a získání knihy, kterou autor žáku věnoval. Vybraný žák psal dopis na místě ředitele a spisovateli sděloval, co se ve škole dělo – jak to vypadalo s prospěchem, chováním apod. Kožík dokonce obdržel i informace o měření srážek či o stavu sadů.³¹

V polovině září, přesněji 13. září 1958, školu opět navštívil František Kožík. Dětem vyprávěl mimo jiné o svých dojmech z výstavy v Bruselu, připojil i povídání o svém pobytu v Berlíně, Paříži či Jugoslávii.³²

Nechálovský hudební soubor odehrál v sobotu 6. prosince 1958 svůj jubilejní stý koncert, na kterém nechyběl ani spisovatel. Přijela dokonce televize, která natočila a odvysílala několik záběrů z koncertu a slovní doprovod napsal Kožík.³³

U příležitosti Kožíkových 50. narozenin byla pověřena skupina gratulantů, kteří jeli spisovateli poblahopřát přímo do Prahy. Tato gratulace byla veřejná. Vysláno bylo šest žáků spolu se čtyřmi učiteli a třemi rodiči. Kožíkovi popřáli na večírku pořádaném jeho přáteli. Dle kroniky si malí pionýři získali srdce všech přítomných, sám spisovatel byl velice dojat.³⁴

Děti zhlédly Kožíkovu hru *Pohádka o sněhu*, na kterou se jely podívat do nedalekého Českého Dubu. Samy potom sehrały Kožíkovu pohádkovou hru s názvem

29 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1957/1958*, nestr.

30 Tamtéž.

31 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1957/1958*, nestr.; KOŽÍK, F., *Přátelství s jednou školou*, s. 2.

32 NEJEDLOVÁ, O., *Školní kronika nechálovské školy 1958/1959*, nestr.

33 Tamtéž.

34 Tamtéž.

Statečná Andula. Ta byla opět předvedena ve třech obsazeních, na představení osmého ročníku se přijel podívat i autor se svou ženou.³⁵

Během tohoto školního roku bylo knihou s podpisem Františka Kožíka odměněno 14 žáků. Odměnu si žáci zasloužili například za učební výsledky, pomoc spolužákům, dobré chování, mimořádně úspěšný sběr bylin a tak podobně.³⁶

Dne 28. února 1960 proběhl dětský karneval, jenž se konal v nechálovské sokolovně a jehož program tvořily mimo jiné i tance a zpěvy. Spolu s Kožíkem přijela mezi děti i jeho manželka, s nimi dorazil i člen městských pražských divadel Miloslav Homola se svou dcerou.³⁷

K další Kožíkově návštěvě došlo 21. listopadu 1960, kdy spisovatel promluvil ke svým malým přátelům. Vyprávěl jim zejména o svých zážitcích z cesty do Itálie na olympijské hry.³⁸

Ve školním roce 1960/1961 nacvičily děti pod vedením učitelů autorovu hru *Jak mráz čaroval*. Tato hra byla uvedena poprvé téměř před pěti lety, avšak Kožík viděl pouze část prvního jednání, kterou mu děti předvedly, když se s nimi 20. ledna 1956 poprvé setkal. Představení z roku 1960 bylo nacvičeno žáky všech tříd a hrálo se ve dvou obsazeních. Celkem se hra hrála třikrát, 17. prosince v 9 a 14 hodin a 18. prosince ve 14 hodin. Na poslední představení zavítal František Kožík. Přivedl s sebou hosta – malířku Miladu Marešovou, která ilustrovala jeho další knihu.³⁹

V roce 1961 vydal František Kožík svou knihu *Zákon věrných strážců*, jejíž děj je umístěn do Kobyl a Kožík tvrdil, že zachycuje ducha nechálovské školy.⁴⁰

Záznamy v kronikách z dalších let již nejsou tak obsáhlé. Nadále však pokračovalo předávání knižních odměn nejlepším žákům – získávali knihu podepsanou Františkem Kožíkem.⁴¹

35 NEJEDLOVÁ, O., *Školní kronika nechálovské školy 1958/1959*, nestr.

36 Tamtéž.

37 NEJEDLOVÁ, O., *Školní kronika nechálovské školy 1959/1960*, nestr.

38 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1960/1961*, nestr.

39 Tamtéž.

40 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1960/1961*, nestr.; KOŽÍK, F., *Přátelství s jednou školou*, s. 2.

41 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1961/1962*, nestr.

Dále se dozvídáme, že 5. listopadu 1961 vysílala Československá televize zpracování knihy *Zákon věrných strážců*. V televizní verzi prý byly odstraněny některé nedostatky z knižní předlohy.⁴²

V roce 1962 informuje kronika o tom, že se na škole opět natáčely záběry do televize, které se týkaly pásma ke Dni učitelů. Komentáři propůjčil svůj hlas František Kožík. Pořad se odvysílal dne 28. března 1963.⁴³

Další krátká zmínka pochází až ze školního roku 1966/1967. Lze se tu dočíst, že 23. září 1966 školu navštívil spisovatel František Kožík, aby pobesedoval s dětmi. Jeho kontakt s žáky prý už nebyl tak bezprostřední a besedy ztrácely na někdejší srdečnosti. Nejpravděpodobnějším důvodem byla nedostatečná příprava žáků na besedy, ale tehdejší kronikář viní i skutečnost, že si stále více domácností mohlo dovolit pořídit televizi. Děti se začaly dívat na televizní programy a poklesl jejich zájem o četbu.⁴⁴

K další návštěvě školy došlo 16. září 1969. Spisovatel měl krátký proslov k dětem.⁴⁵ Tímto školním rokem končí první školní kronika.

3.2 Kronika z let 1969–1997

První záznam o Františku Kožíkovi pochází až z roku 1976 a zmiňuje besedu se spisovatelem, ke které došlo 1. června. V tomto roce trvalo přátelství se spisovatelem již 20 let a beseda tak byla jubilejní. Na setkání s Kožíkem byly pozvány maminky tehdejších žáků, které účinkovaly v Kožíkových hrách před dvaceti lety.⁴⁶

K dalšímu setkání se spisovatelem došlo po delší době v listopadu 1982. Bylo to opět u příležitosti besedy s Kožíkem v kulturním domě v Pěčíně, které se účastnili bývalí žáci. O tomto setkání pojednává článek *Třída [sic!] která měla dva třídní*.⁴⁷

V roce 1989 slavil František Kožík své osmdesáté narozeniny. Na gratulaci do Prahy byla vyslána skupina žáků, rodičů a učitelů, aby mu předala malý dárek.⁴⁸

Dne 5. dubna 1997 František Kožík zemřel. Bylo mu 88 let. Škole bylo zasláno Kožíkovo parte. Na jeho pohřbu požádala Dana Zátopková o navrácení medaile, kterou

42 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1961/1962*, nestr.

43 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1962/1963*, nestr.

44 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1966/1967*, nestr.

45 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1968/1969*, nestr.

46 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1975/1976*, nestr.

47 KOZDERKA, K., *Školní kronika nechálovské školy 1982/1983*, nestr.

48 KOZDERKA, K., *Školní kronika nechálovské školy 1988/1989*, nestr.

škola získala prostřednictvím Kožíka. *Od Emila Zátopka jsem vymámil medaili za vítězství ve Finsku.* Tuto medaili vybojoval Zátopek v běhu na 10 tisíc metrů.⁴⁹

3.3 Pevné přátelství Františka Kožíka a jedné třídy

Z dostupných materiálů se lze dozvědět, že nejpevnější přátelství navázal spisovatel František Kožík s třídou, která dokončila poslední ročník základní školy v roce 1957. Právě tato třída získala Františka Kožíka jako patrona školy. V té době ještě poslední ročníky osmiletky na Nechálově vydávaly na konci školního roku sborníky, ve kterých se nacházely texty na rozloučenou od ředitele, třídních učitelů, ale také od samotných žáků. Osmáci ve svých příspěvcích shrnovali léta prožitá na základní škole. Do sborníku z roku 1957 přispěl i František Kožík, a to textem na rozloučenou, který je velmi milý – děti v něm chválí a přeje jim do života jen to dobré. Zároveň je ale vyzývá k tomu, aby na svoje přátelství nezanevřely a aby se pravidelně scházely po pěti letech. Připojuje, že on na setkání s nimi vždy rád zavítá. Tato třída ho nazvala svým druhým třídním a slíbila, že k pravidelným setkáním bude docházet. Hlavním organizátorem byl nejspíše Josef Mareš, protože na dochovaných pozvánkách je vždy podepsán on.⁵⁰

Součástí materiálů zapůjčených školou je i vzpomínkový dvojlist nazvaný *Třídní kniha věrných strážců osmiletky v Kobylech*. Mimo jiné se v něm nachází i přehled setkání, ke kterým v minulosti došlo. Bývalí žáci se skutečně scházeli vždy po pěti letech, a to i poté, co František Kožík zemřel. Třída se navíc setkala i po 60 letech od doby, kdy se poprvé potkali ve škole. Toto setkání je mimo domluvený pětiletý interval.⁵¹

Nyní následuje shrnutí dostupných informací ze setkání, která proběhla v letech 1982, 1992 a 1997.

Shledání v roce 1982 přiblížil článek *Třída [sic!] která měla dva třídní*, jehož autorem je Josef Lukeš, třídní učitel již zmíněné bývalé 8. třídy. K tomuto setkání došlo v nedaleké vesnici Pěňčín. Z bývalých žáků se stali čtyřicátníci. Měli velkou radost, že František Kožík dorazil, a prý ho zahrnuli projevy oddanosti. Během srazu

49 KOZDERKA, K., *Školní kronika nechálovské školy 1996/1997*, nestr.; KOŽÍK, F., *Přátelství s jednou školou*, s. 2.

50 KOŽÍK, F., *Moji milí mladí přátelé!* In: *1957. Kobylky: 8. tř. osmiletky*, 1957, s. [0]–1.

51 MAREŠ, Josef. *Třídní kniha věrných strážců osmiletky v Kobylech*. 2014.

si kamarádi sdělovali, co je nového, a vzpomínali na školní léta. Jedna paní prý dokonce prohlásila, že jsou všichni s jejich třídou nějak osudově svázáni. Vzpomínalo se i na rok, kdy byla špatná úroda ovoce. Každý žák zmiňované třídy přinesl jedno originálně zabalené jablko se jménem dárce a označením druhu. Vše se pak naskládalo do bedny, kterou poslali svému příteli Kožíkovi. Ten si jejich daru velice vážil. Zmiňovaný sraz se protáhl do noci. Poté se František Kožík rozloučil a vydal se na cestu zpět domů. Protože byla mlha, zabloudil a příslušníci VB z Českého Dubu mu dokonce museli pomoci roztlačit vozidlo.⁵²

V roce 1992 došlo k dalšímu setkání, na které bohužel Kožík nedorazil. V kopii dopisu, jenž jsem měla k dispozici, píše „Josífkovi“ (tř. uč. Josef Lukeš), že by se rád dostavil, nicméně v den konání bude v nemocnici. Dopis nevyznívá příliš optimisticky, neboť v něm Kožík uvádí, že doufá, že v nemocnici bude „aspoň živ a poměrně zdravý“. Zároveň dopis slouží jako pozdrav žákům, kteří se na sraz dostaví. V závěru všem přeje dobrou náladu a mnoho radosti.⁵³

Další dopis od spisovatele pochází z 16. 2. 1997 a je zřejmě reakcí na pozvánku na sraz, který se měl odehrát v březnu téhož roku. Píše, že by se rád sešel se všemi, ve kterých žije krásné dětství a kteří o setkání s ním stojí. Neví ale, zda se bude moci dostavit, protože nedokáže odhadnout, jaký bude v tu dobu jeho zdravotní stav. Ke konci připojil, že: *Nechálov je moje nádherná vzpomínka, úplně výjimečný zážitek*. Opět přeje bývalým žákům úspěch, radost a vše nejlepší do dalších let. Zemřel v dubnu 1997, tedy o necelé dva měsíce později.⁵⁴

3.4 Odpoledne s Františkem Kožíkem 2009

Ve čtvrtek 14. května 2009 se na Základní škole Kobyly u příležitosti stého výročí narození Františka Kožíka konalo slavnostní odpoledne věnované spisovateli. V přízemí si mohli návštěvníci prohlédnout výstavky s fotografiemi ze současného života školy, které byly pořízeny na různých akcích, exkurzích či výletech. Vystavovaly se také diplomy a trofeje ze soutěží.⁵⁵

52 LUKEŠ, J., *Třída [sic!] která měla dva třídní*, s. 5.

53 KOŽÍK, F. *Dopis*. Praha, 1992.

54 KOŽÍK, F. *Dopis*. Praha, 16. 2. 1997.

55 HALEŠOVÁ, T., *Slavnostní odpoledne s Františkem Kožíkem*.

V prvním patře připravili pedagogové výstavu věnovanou Františku Kožíkovi. Zde byly k prohlédnutí fotografie, dopisy či pohlednice, jež spisovatel škole posílal. Dále mohli návštěvníci vidět fotografie z divadelních představení, která byla nacvičena podle Kožíkových scénářů. Konkrétně se jednalo o snímky z představení *Zelená princezna*, *Tři zlí kmotři* a *Jak mráz čaroval*. Nechyběly ani fotografie z besed a setkání se spisovatelem. V neposlední řadě si návštěvníci mohli prohlédnout knihy s autorovým podpisem věnované nechálovské škole či PF, která Kožík každoročně zasílal svým přátelům.⁵⁶

Výstava byla doplněna o kulturní pásmo věnované Kožíkovi, které bylo protkáno ukázkami z již zmíněných divadelních her či spisovatelových příspěvků do sborníků nechálovských dětí.⁵⁷

Základní škola pozvala i pamětníky, což byli mimo jiné učitelé a žáci, kteří školu navštěvovali v době, kdy bylo přátelství s Františkem Kožíkem nejpevnější.⁵⁸

56 HALEŠOVÁ, T., *Slavnostní odpoledne s Františkem Kožíkem*.

57 Tamtéž.

58 Tamtéž.

4 Pozůstalost v majetku školy

V této části budou utříděny materiály, jež zbyly nechálovské základní škole z přátelství s Františkem Kožíkem, a které mi škola ochotně zapůjčila. Často se jedná o originály, což je celkem vzácné. Pozůstalost je poměrně bohatá, a proto bylo potřeba ji utřídít a následně rozdělit do několika kategorií. Ty jsem vytvořila podle toho, kam jednotlivý předmět svou podobou či obsahem nejlépe spadá. Některé materiály jsem pro ukázkou oskenovala a jsou k nahlédnutí v přílohách.

4.1 Novinové články a výstřižky

Texty vlastní

Přátelství s jednou školou 2 ks

Vánoce jsou pro mne sčítáním přátel 1 ks

Texty cizí

Třída [sic!] která měla dva třídní. Kopie článku z roku 1983 1 ks

Novinový článek *Šel jsem mnoha cestami* 1 ks

Výstřižky 2 ks

Zemřel spisovatel František Kožík 1 ks

4.2 Korespondence

Pohledy

Pohledy jsou seřazeny dle data odeslání vzestupně.

Pohled z 7. 1. 1956 (originál + kopie) 2 ks

Pohled z 6. 3. 1956 ze zájezdu spisovatelů z Ostravska 1 ks

Pohled z 14. 6. 1957 z Rotterdamu 1 ks

Pohled z 9. 7. 1957 z Polska 1 ks

Pohled z 2. 6. 1958 z Doks – 120. výročí Máchova Máje 1 ks

Pohled z 26. 4. 1960 z Moskvy z mezinárodních gymnastických závodů 1 ks

Pohled z 23. 5. 1963 ze sjezdu spisovatelů 1 ks

Pohled z 25. 8. 1964 z Francie (Oradour) 1 ks

Pohled z 18. 9. 1968 z Itálie 1 ks

Pohled (nečitelný – vybledlý inkoust)	1 ks
---------------------------------------	------

Dopisy

Dopis z 20. 6. 1957 adresovaný dětem	1 ks
--------------------------------------	------

Dopis z 22. 2. 1983 adresovaný „příteli“	1 ks
--	------

Dopis z období Velikonoc z roku 1992 adresovaný Josífkovi	1 ks
---	------

Dopis z 16. 2. 1997 adresovaný „příteli“	1 ks
--	------

4.3 Knihy s věnováním

Autorem všech uvedených knih je František Kožík. Jsou seřazeny abecedně.

<i>Bolestný a hrdinský život J. A. Komenského.</i> Leden 1958	1 ks
---	------

<i>Cestou lásky.</i> Červen 1958	1 ks
----------------------------------	------

<i>Jan Amos Komenský ve světle své doby.</i> Vánoce 1957	1 ks
--	------

<i>Na shledanou, Emile!</i> Leden 1958	1 ks
--	------

<i>Pohádky vánočního zvonku.</i> 1957	1 ks
---------------------------------------	------

<i>Statečný Honza.</i> Březen 1958	1 ks
------------------------------------	------

<i>Zákon věrných strážců.</i> Duben 1961	1 ks
--	------

4.4 Knihy s podpisem věnované nechálovským dětem

Knihy jsou seřazeny abecedně dle příjmení autora. V některých knihách je napsaný rok, kdy knihu Kožík nechálovské škole věnoval, v jiných je pouze samotný autorův podpis.

Čeští spisovatelé českým dětem, <i>Zahrada snů.</i>	1 ks
---	------

Jan Drda, <i>České pohádky.</i>	1 ks
---------------------------------	------

František Hrubín, <i>Romance pro křídlovku.</i>	1 ks
---	------

František Kožík, <i>Jezerní růže.</i> Listopad 1959	1 ks
---	------

František Kožík, <i>Prstýnek z vlasů.</i>	1 ks
---	------

František Kožík, <i>Světlo v temnotách.</i> 1. června 1976	1 ks
--	------

František Kožík, <i>Synové hor.</i> Červen 1976	1 ks
---	------

Kruh přátel muzea Karoliny Světlé v Českém Dubě, <i>Náš Ještěd.</i> 1969/1970	1 ks
---	------

Jaroslav Petrbok, <i>Sbíráme léčivé rostliny.</i>	1 ks
---	------

Abdelrahim Salim – Dagmar Marková, <i>Súdánské pohádky</i>	1 ks
Ruth a Max Seydewitzovi, <i>Dáma s hranostajem</i> .	1 ks
Vladislav Vančura, <i>Obrazy z dějin národa českého. 1969/1970</i>	1 ks

4.5 Divadelní hry

Autorem všech následujících her je František Kožík.

<i>Tři zlí kmotři</i>	4 ks
<i>Statečná Andula</i>	2 ks
<i>Zelená princezna (Pírinka)</i>	1 ks

4.6 Básně s podpisem či věnováním

Mezi pozůstalostí se nachází i několik kopií jednotlivých básní s podpisem či vzkazem Františka Kožíka.

<i>Na bolest, s podpisem</i>	1 ks
<i>Na návštěvě, s podpisem</i>	1 ks
Báseň bez názvu se vzkazem a podpisem	1 ks
Báseň bez názvu s podpisem	1 ks
<i>Vánoční pozdravení</i>	1 ks

4.7 Příspěvky ve školních sbornících

Článek <i>Moji mladí přátelé</i> , sborník 1957	1 ks
Báseň <i>Vzpomenete?</i> , sborník 1958	1 ks
Článek, sborník 1959	1 ks

4.8 Fotografie

Fotografie z družby	5 ks
Fotografie z divadelní hry <i>Tři zlí kmotři</i>	1 ks
Fotografie z divadelní hry <i>Jak mráz čaroval</i>	3 ks
Fotografie z dětského školního karnevalu z 28. 2. 1960	13 ks

4.9 PF

PF z roku 1963	1 ks
----------------	------

PF z roku 1978	1 ks
PF z roku 1997	1 ks

4.10 Parte

Parte z roku 1997	1 ks
poděkování za kondolenci	2 ks

5 Kniha *Zákon věrných strážců*

Tato kapitola se bude zabývat zasazením díla do dobového kontextu literatury pro děti a mládež. Následně bude shrnut obsah knihy a bude provedena její analýza. V závěru kapitoly budou přiblíženy okolnosti vzniku tohoto románu a ohlasy na něj.

5.1 Dobový kontext v oblasti literatury pro děti a mládež

Kniha *Zákon věrných strážců* byla vydána v roce 1961. Jedná se o literaturu pro děti a mládež, jejíž oblast byla zejména v první polovině 60. let silně ideologicky střežená. Frekventovaným žánrem se tehdy stala „netábornická“ příběhová próza s dětskými hrdiny a za prioritu se považovalo společenskopolitické ukotvení příběhu (pokud šlo o literaturu zobrazující současnost). Objevilo se však několik autorů, kteří měli odvahu se vůči tomuto stereotypu vymezit, a to zejména tak, že změnili způsob vyobrazování výchovných činností. Ve svých knihách totiž představili samostatnou dětskou iniciativu, která nebyla institucionálně nijak podchycená, kontrolovaná a tím pádem působila podezřele. K těmto autorům patří vedle Františka Kožíka například Miloš Zapletal se svou prózou *Světlušky* (1964) v níž stejně jako Kožík pracuje se skupinou venkovských dětí. Dějová linie je vystavěna na využití jejich domácího prostředí včetně všech dobových reálií. Jedná se o prázdninový příběh, který upozorňuje na důležitost hry a umění v dětském světě. Děti prahnou po nějaké činnosti, kterou by narušily monotónnost času, proto například demonstrativně organizují pionýrský tábor či dovádějí v chatové osadě. Zapletal využívá obecnou anticipaci nadcházejících událostí, typickou pro dobrodružnou prózu, k tomu, aby z podtextu bylo zřetelné, že na děti čeká nějaká podnětější zábava. Dále vyobrazuje souznění dětské touhy s přírodou, rozsáhlou dětskou fantazii a použití imaginace, když jsou děti čerstvou maturantkou povzbuzovány k výrobě loutek. To souvisí s důležitým aspektem Zapletalových próz, kterým je volná kultivace postav. Děti nejsou k ničemu nuceny, uvědomují si, že musí mít samy chuť a vůli zinscenovat divadelní představení a samy se učí, jak to udělat. To je provázáno trpělivostí, vytrvalostí, vzájemným respektem či souhrou a poznáním. Po celou dobu to drží v tajnosti před dospělými, což přispívá k jejich soudržnosti a pocitu sounáležitosti. Tím Zapletal ukazuje, že děti nemusejí být pod neustálou kontrolou dospělých, čímž prolamuje zažitý stereotyp konzervativního prostředí. Maturantka děti nadchne pro loutkové divadlo, ty vytvoří skupinu, byť nesourodou,

kteřá je schopna smysluplně využívat volný čas bez závislosti na jakékoliv instituci. Zapletal tak obloukem obešel model schematizované tzv. školní povídky. Ta byla protežovaným žánrem po celá padesátá léta a v trochu jiné podobě se přenesla i do let šedesátých.⁵⁹

V této době byly dětské problémy tematizovány zejména v prostředí školního (či pionýrského) kolektivu. Za žádoucí se považovaly takové zápletky, které podtrhovaly vliv školy a společenskopolitických organizací na trávení volného času dětí a mládeže. Škola byla považována za strážce „ideologické čistoty“ a nesla odpovědnost za výchovu dětí v tomto duchu. Každá třída měla pionýrský oddíl, který byl veden politicky prověřeným mladým vedoucím či učitelem. I v době prázdnin platilo,⁶⁰ že *výchovná práce na táboře je pokračováním celoroční práce školy a pionýrské organizace a učební práci je život na táboře praktickým, nárazovým doplňkem.*⁶¹

Věra Brožová se ve své citované studii zabývala srovnáním *Světlušek* Miloše Zapletala a Kožíkova *Zákona věrných strážců*. Dospěla k závěru, že hlavní rozdíl mezi knihami spočívá v přístupu jedince k zodpovědnosti. Zatímco ve *Světluškách* odpovídá za své činy jednotlivce, v *Zákonu věrných strážců* je odpovědnost přenesena na celý kolektiv, který se podřizuje pravidlům školy.⁶²

K odvětví dobové prózy patří příběh zachycující dívčí hrdinku. Pro tento žánr bylo typické soustředění na nitro hrdinky, čímž se v 60. letech otevřela literatuře pro děti a mládež nová možnost zachycení citového prožívání dívky. V těchto intencionálních prózách jsou vyobrazovány emoční zážitky, které provázejí dospívání. Hlavní hrdinky tápají a v prostředí, které by mělo být bezpečné a pečující – například prostředí rodiny a školní třídy, naráží na bolestnou realitu. Próza s dívčí hrdinkou v takové podobě, v jaké se objevila v 60. letech, byla zbavena sentimentálních klišé (děj často vrcholí svatbou). To se projevuje například u Ivy Hercíkové, jejíž hlavní hrdinka hledá své místo ve společnosti, pokouší se hierarchizovat lidské hodnoty a dochází k zajímavým zjištěním. Blízko k modelu dívčí prózy má próza *Lovec hvězd* Miloše

59 BROŽOVÁ, V. *Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby*, s. 82–84.

60 Tamtéž, s. 85.

61 *Kniha vedoucího pionýrů* (pod vedením Zdeňka Svatoše sestavil redakční kolektiv Břetislav Hofbauer, Ivo Kalvinský, Alois Poledňák, Zdeňka Tomášková), Praha: pro ÚV ČSM vydala Mladá fronta, 1952. In BROŽOVÁ, V. *Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby*, s. 85.

62 BROŽOVÁ, V. *Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby*, s. 87.

Zapletala, přestože hlavním hrdinou je chlapec, nikoliv dívka. Dochází zde k sondě do psychiky a života pubescenta. Čtenář poznává jeho první zamilování, ale také jeho všední život v dobovém Liberci, ve kterém není společnost příliš nakloněná mládí.⁶³

Vedle próz s dívčí hrdinkou, chápaných jako dívčí četba, existovaly také knihy určené chlapcům. V nich často hraje hlavní roli táboření provázené dobrodružnou, až detektivní zápletkou, jejíž vyřešení obohatí hlavní postavy o nové vědomosti, dovednosti a uvědomění si důležitosti přátelství. Klasický syžet vypadal tak, že chlapec naplňoval svou touhu po dobrodružství v prostředí zavedeného chlapeckého oddílu, kterému nejprve musel svým úsilím dokázat, že může být právoplatným členem. Oddíl pak mění jeho životní postoje a dovede ho mimo jiné i k pěstování volných vlastností. Začleněním chlapce do volnočasového oddílu dochází k dodržení dlouholeté české tradice, pro kterou je typické naplňování chlapecké touhy po přátelství a velkých dobrodružstvích, zbytečné obavy rodičů, že se jejich děti nachomýtnou k nějaké nebezpečné činnosti, a současně se poukazuje na to, že skvělé zážitky mohou děti prožít i v Čechách, nemusí za nimi do ciziny. V těchto prózách může být také zachycena ještě postava táborového vedoucího, jenž je zprostředkovatelem dobrodružství, a je zdůrazněna přítomnost přírody, ve které ono dobrodružství obvykle probíhá. Představitelem prózy tohoto typu je Jaroslav Foglar i již zmíněný Miloš Zapletal. Ve Foglarových prózách je kladen velký důraz na postavy vrstevníků, které jsou pro ostatní vzorem a táhnou je mravně i dovednostně vzhůru. Dochází tak k procesu identifikace a nápodoby.⁶⁴

Zajímavým motivem v české próze pro chlapce je postava outsidera, kterým bývá nejčastěji zanedbávané dítě ze sociálně slabé rodiny, ale může jím být i dítě s fyzickým handicapem. Jaroslav Foglar ve svých knihách nepracuje se začleněním postavy tohoto typu do chlapeckého oddílu, ale někdy ji využívá v roli obětího beránka, aby ukázal krutost okolního prostředí. Vedlejší postavu s fyzickým handicapem, byť dospělou, nalezneme i v Kožíkově románu *Zákon věrných strážců*. U Miloše Zapletala se chlapec s fyzickým handicapem stává protagonistou a vypravěčem hned tří románů (*Sedmička*, *Ostrov přátelství*, *Cvoci*). Začlenění se do chlapeckého oddílu je pro něj ale náročnější psychicky než fyzicky. V posledním ze tří románů je již téměř dospělým chlapcem a poté, co absolvuje dlouhý výlet na běžkách,

63 BROŽOVÁ, V. *Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby*, s. 87–88.

64 Tamtéž, s. 90–92.

kdy stačí svým zdravým vrstevníkům, dospěje ke zjištění, že i přes své postižení může být milován, a znovu si připomene význam přátelství.⁶⁵

Líčení cesty je přítomné i v dalších Zapletalových prózách, má zde dokonce důležitější funkci než táboření, oddíl a autorita vedoucího. Prostřednictvím cesty dochází k zážitkové identifikaci s přírodou, ale také k připomenutí toho, jak důležité místo příroda v žebříčku lidských hodnot zaujímá, což potvrzuje kniha *Stezka odvahy*. Na cestu se vydávají také tři kamarádi z autorova dalšího díla *Soví jeskyně*. Z jeho próz se postupem času vyčlenil nový žánrový typ výchovné prózy, jehož hlavním tématem je cesta.⁶⁶

5.2 Zákon věrných strážců

Podle slov Františka Kožíka je jeho kniha *Zákon věrných strážců* románem pro mládež, který vznikl díky autorovu přátelství s nechálovskou školou, respektive jejími žáky a učiteli. Dílo bylo vydáno v roce 1961 a vzbudilo velkou pozornost. Spíše než postavy dětských hrdinů a jejich tajná hra na zákon věrných strážců však na dobovou kritiku zapůsobila postava jejich třídního učitele, zejména díky jeho pedagogickým a výchovným metodám a postojům.

5.2.1 Obsah

Příběh pojednává o chlapci Stáňovi, který žije s maminkou v Praze. Když mu zemře tatínek, jeho maminka uvažuje o přestěhování do Chlumce, vesnice vedle Nechálova. Žila zde totiž její sestra se svou dcerou. Stáňa nevěří, že ke stěhování dojde, ale nakonec se tak stane. Z odjezdu z Prahy je velice smutný, protože zde má kamarády a nechce opouštět ani své koníčky – hraje zde na housle a zpívá ve sboru.

Cestou do Chlumce míjí budovu školy na Nechálově. Maminka mu vypráví, že škola sice stojí na samotě, ale je rodinná. Stáňa ale o žádné informace nestojí. Když jde poprvé do nechálovské školy, svými spolužáky ve třídě spíše pohrdá, myslí si, že jsou přihlouplí a dělá ze sebe velkého Pražáka. Nezamlouvá se mu ani třídní učitel Romega, protože po něm chtěl, aby se na stupínku celé třídy představil.

Na chvíli se spolčí s třídním „borcem“ Viktorem, který na školu příliš nedbá. Stáňa se chová tak, aby se jeho činy Viktorovi zamlouvaly, tudíž před spolužáky hraje

65 BROŽOVÁ, V. *Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby*, s. 92–93, 99–100.

66 Tamtéž, s. 96–97, 100.

drsného, je na ně nepříjemný, odmítá všechny aktivity, kterých by se mohl zúčastnit (pionýr, orchestr). Postupem času se ale jeho postoj trochu změní. Začal s dětmi chodit do pionýrského oddílu, šel také na zkoušku s orchestrem. Nicméně mu stále přijde, že jsou vůči němu všichni nespravedliví a v hloubi duše cítí, že by se chtěl vrátit do Prahy. Snaží se třídě dokázat, že učitel Romega není tak skvělý, jak si všichni myslí. Nakonec ale pozná, že je sám proti sobě, Romegu si oblíbí, a dokonce vymyslí hru na zákon věrných strážců. Ta má kořeny v posledním dílu knihy *Vinnetou* a spočívá v tom, že každý člověk si vybere osobu, kterou bude po zbytek života chránit, aniž by o tom ta osoba či někdo jiný věděl. Navrhne tuto hru klukům ze třídy, a ti souhlasí. Pak se přidají i dívky. Stáňa si pod svou ochranu vezme učitelku, přezdívanou Cecilka, která si neumí ve třídě zjednat pořádek, a při jejích hodinách zlobí dokonce i ti nejslušnější žáci. Podaří se mu spolužáky přesvědčit, aby se na jejích hodinách chovali slušně a má ze sebe skvělý pocit. Jednoho dne se ale Cecilce ztratí peněženka s výplatou. Ukáže se, že ji ukradl Pavlík, spolužák, jehož otec je alkoholik a jehož rodina nemá příliš mnoho peněz. Stáňovi prozradí, že peněženku prozatím ukryl na pozemku školy. Stáňa odtamtud peněženku vezme a vrátí ji učitelce na stůl mezi papíry tak, aby to vypadalo, že si ji nedopatřením založila. Zapomene tam ale svou baterku a následující den je z krádeže obviněn on. Vyšetřování za pomoci třídního učitele Romegy dopadne dobře. Kniha končí předáváním vysvědčení a loučením před prázdninami v lese.

5.2.2 Analýza knihy

Jak jsem již zmínila v úvodu podkapitoly 5.2, pozornost dobové kritiky si vyžádala především postava třídního učitele Romegy, jenž je spravedlivý, umí naslouchat a žáci k němu mají důvěru. Uplatňuje k nim individuální přístup. Je vylíčen jako zralá osobnost s mnoha neotřelými edukačními metodami a rozhodnutími, které byly pro jeho kolegy i žáky neobvyklé. Příkladem může být známkování diktátu německého chlapce, jemuž dělala problémy čeština. Chlapcův diktát se dvěma hrubkami pověsil Romega do zlatého rámečku, kam mají patřit pouze diktáty těch nejlepších, což považují někteří spolužáci za velikou nespravedlnost. Romega ale při hodnocení přikládá velkou váhu vynaloženému individuálnímu úsilí každého žáka. Je to nepochopitelné i pro hlavní postavu, chlapce Stáňu, který z tohoto důvodu vyvolá proti Romegovi „vzpouru“ a obviní ho z nadřizování a nespravedlnosti. Na to konto uspořádá

Romega svůj veřejný soud před třídou a s přehledem se obhájí. Dalším nevídaným krokem je prosazení mladé dívky Fanyanky jako pionýrské vedoucí navzdory politickým postojům jejích rodičů. Fanyanka na základní škole snila o tom, že se stane učitelkou. Protože však její rodiče měli negativní názor na kolektivizaci, nesměla již dále studovat, a tak pracuje v JZD jako krmička. Funkce pionýrské vedoucí jí supluje práci učitelky, mimo jiné opakuje s dětmi látku probíranou ve škole, učí je i praktickým dovednostem ze zemědělského prostředí, ve kterém se běžně pohybuje, jako je například zapřahání hospodářských zvířat, a své svěřence podnítl k postavení klubovny společnými silami.⁶⁷

Pro Kožíkovu prózu je nejtýpističtější to, že ačkoliv upozorňuje na některé nedostatky tehdejšího režimu (například nemožnost studovat kvůli rodinnému původu či politickému přesvědčení rodičů), tlumí je tím, že jsou interpretovány skrze ústa kladných, uznávaných dospělých postav. Ty na nedostatky pohlíží jako na logickou danost a jako na nešťastné překážky na správné cestě společnosti. Ke stvrzení tohoto pohledu pak slouží vševědoucí vypravěč. Kožík tedy neodsuzuje celý systém, nýbrž právě tyto jednotlivosti, s nimiž se nedá nic dělat. Nelze si na základě těchto faktů nevšimnout, že Kožík je talentovaným vypravěčem, protože persvazivní proklamace jsou jen zřídka sdělovány přímo. Jedná se tedy o příklad faktu, jak bezpříznakovost persvazivních prostředků nabývá své podoby až konkrétní náplní.⁶⁸ Vladimír Nezkusil⁶⁹ viděl kvality Kožíkova románu z hlediska společensky aktuální inovace dobrodružné návodné literatury *na jedné straně zřetelně respektující výchozí pravidla žánru, jak je to patrné i ve vnějších shodách syžetu s některými Foglarovými knihami, na druhé straně však zaměřující působnost těchto složek jiným směrem.*⁷⁰

Poté, co se Romega dozví o tajné hře na zákon věrných strážců, zpřístupní ji na školní půdě a cíleně napomůže tomu, aby byla nasměrována dle žádoucího výchovného modelu. Samotní účastníci hry mají zpočátku obavy, že by se hra nemusela zamlouvat učitelskému sboru, protože samostatná školou nepodchycená dětská iniciativa nebyla žádoucí: „*Ale jak se to dovědí ve škole, bude pohroma,*“ představoval si Viktor.

67 BROŽOVÁ, V. *Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby*, s. 85.

68 Tamtéž, s. 86.

69 Vladimír Nezkusil byl teoretikem literatury pro děti a mládež, didaktikem a autorem učebnic literatury.

70 NEZKUSIL, V. (1989) Návodná literatura včera a dnes. *Literární měsíčník*, 18(8), s. 92. In: BROŽOVÁ, V. *Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby*, s. 86.

„Řeknou, že si hrajeme na indiány, a to učitelé neradi vidí. Z toho může být krásně dvojka z mravů.“⁷¹ Kožíkův třídní učitel však rozumí touze svých žáků po dobrodružství, ale nejprve se ujišťuje o směřování jejich tajné hry na věrné strážce: „Rád bych jen, aby se třeba nestalo něco, co by vás mrzelo. Máte přece pionýrskou organizaci a myslím, že zakládání nějakých spolků je zbytečné.“⁷² Uvádí jim i příklad vlastního svědectví z dob, kdy ve válečných letech pracoval jako dělník v hutí a byl svědkem dělnické solidarity. Shrnuje ho takto: „Ptáte se, proč vám to vypravuji? Abych vám ukázal, co je to vzájemná pomoc a jak jí rozumějí pracující lidé.“ (...) „Chci vám jen nakonec říci, že když jsme odhodláni prokázat dobro, musíme dobře volit. A ještě něco: Když uděláme tu a tam dobrý skutek, abychom se někomu zalíbili nebo abychom se zalíbili sami sobě, tím ještě světu nepomůžeme. Musíme pomáhat všem, kdo si to zaslouží, a všude, kde je toho třeba.“⁷³ Z toho vyplývá, že je nezbytné příjemce dobra selektovat. Spisovatel tedy pokládá za nutné, aby Rómea dialogem s dětmi rozkryl jejich úmysly, poté ho nechá zastávat se chlapce Stáni i ve sborovně před ředitelem a svými kolegy, kteří věří, že jedné učitelce ukradl peněženku (neukradl, pouze pod vlivem hry na zákon věrných strážců střežil tajemství a nechtěl nikoho prozradit): „Co když to Mrázek nemůže povědět?“ zazněl poprvé do ticha sborovny hlas Rómeův.⁷⁴ Na konci knihy je ale samostatná iniciativa dětí jejich třídním učitelem podchycena. U večerní vatra, která se zapalovala k příležitosti ukončení školního roku a k níž jsou zváni rodiče i představitelé obce, Rómea představí svůj návrh: „Pokusíme se příští léta o víc... Pokusíme se chránit všechny dobré lidi, s kterými se v životě setkáme. Vezmeme si na starost dobro vůbec. To si dáme do znaku. Co říkáte?“⁷⁵ Je tedy vidět, že zde se Kožík snažil vyhovět dobovým pravidlům žánru – tajemství se stalo veřejným a aktivita probíhala pod záštitou školy a jejích direktiv.⁷⁶

S ohledem na dobový kontext literatury pro děti a mládež stojí za zmínku postava určitým způsobem handicapovaná. V tomto románu ji ztělesňuje pan Polan, slepý obyvatel Nechálova. Ten zároveň představuje společenského outsidera, což je

71 KOŽÍK, F. *Zákon věrných strážců*, s. 160.

72 Tamtéž, s. 190.

73 Tamtéž, s. 198–199.

74 Tamtéž, s. 230.

75 Tamtéž, s. 290.

76 BROŽOVÁ, V. *Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby*, s. 86–87.

dáno sdělením, že je škoda, že nemá děti, (...) má je rád a skládá pro ně říkanky. Nic jiného nemůže dělat. Ale děti si už prý ani pro ty říkanky nepřijdou. Taky na něho zapomněly.⁷⁷ Stáňa, který zpočátku nové škole, spolužákům i učitelům vzdoruje, se tím na chvíli také stává outsiderem, protože se s ním kvůli jeho postoji nechce nikdo z dětí bavit. Jednoho dne dojde k jeho sblížení s panem Polanem a oba mají zase nějakého přítele. Tomu, jak pan Polan přišel ke ztrátě zraku i jaké kroky podnikal, aby zrak získal alespoň částečně zpátky, je věnováno několik stran, když o tom pan Polan vypravuje nechálovským dětem poté, co si na něj prostřednictvím Stáni vzpomenu.

Z výše uvedené analýzy je patrné, že Kožík naplnil některá pravidla žánru v rámci dobového kontextu literatury pro děti a mládež. Jedná se o přítomnost pionýrského oddílu a jeho mladé vedoucí, o aktivitu podchycenou školou, kladnou postavu, jež jedná v duchu dobových konvencí, děti, které se díky ní nechají navést na správnou cestu, či postavu outsidera.

5.2.3 Okolnosti vzniku knihy a reakce školy

... Největším darem pro spisovatele ovšem je, že může důvěrně poznat život školy. Kniha *Zákon věrných strážců* by nikdy nevznikla, kdyby mi kamarádství s Nechálovskými nedalo tolik živoucího materiálu o životě ve třídách, o zvláštním vztahu venkovských dětí k učitelům a o velké lásce učitelů k svému povolání. Mohu takové přátelství se školou vřele doporučit.⁷⁸

Jak již bylo avizováno, jedná se o román pro mládež, který vznikl díky přátelství s dětmi a učiteli z nechálovské základní školy. Františku Kožíkovi se nesmírně líbila atmosféra, jež na škole panovala – nejen mezi dětmi a učiteli, ale i mezi školou a rodiči. V dostupných zdrojích, které jsem měla k dispozici, sám Kožík opakovaně píše, že si ho děti nejvíce získaly svou bezprostředností a nepředstíraným zájmem o jeho osobu, ať už se jednalo o besedování s ním či o vzájemné zasílání dopisů. Kromě těchto dvou charakteristických rysů zmiňuje ještě píli a slušnost. Tvrdí, že je v knize zachycen duch školy.

Vyjádření ředitele školy Karla Drbohlava k románu bylo spíše skeptické a nepříliš kladné. Pro úplnost vkládám citaci z kroniky: *Celé pojetí však duchu školy neodpovídá. Autor se opíral o materiál, který mu poskytl bývalý učitel zdejší školy Josef*

77 KOŽÍK, F., *Zákon věrných strážců*, s. 112.

78 KOŽÍK, F., *Přátelství s jednou školou*, s. 2.

*Lukeš a kniha, pokud se týká práce školy jako celku [sic!] vyzněla jako idealizující a nekritická oslava individuálního [sic!] úsilí 1 učitele.*⁷⁹

Ve vydání románu z roku 1961 je uvedeno, že na knize s autorem spolupracoval Josef Lukeš, což by odpovídalo ředitelovu tvrzení. Toto vydání obsahuje ještě doslov, kde autor upozorňuje, že příběh je smyšlený a zvláště zdůrazňuje, že to, jak ve svém příběhu vykreslil postavy učitelů, nemá nic společného s realitou. Ze skutečnosti ponechal ducha nechálovské školy a také její název. Ten má být jakýmsi poděkováním škole a lidem v ní za to, že ho nechali je poznat, sblížit se s nimi a také za to, že mu *dali právo uvěřit v dobré učitele a dobré děti.*⁸⁰

79 DRBOHLAV, K. *Školní kronika nechálovské školy 1960/1961*, nestr.

80 KOŽÍK, F., *Zákon věrných strážců*, s. 4, s. 295.

6 Inspirace skutečností v knize *Zákon věrných strážců*

V této kapitole se budu zabývat hledáním paralel mezi knihou a skutečností, abych zjistila, jak dalece se její autor realitou inspiroval. Jak již bylo zmíněno, Kožík o *Zákonu věrných strážců* píše, že zachycuje ducha školy. To nemohu subjektivně posoudit, protože jsem do nechálovské školy začala chodit až zhruba o 50 let později, nicméně jsem v knize nalezla několik pasáží, které odpovídají skutečnosti i v současné době. Jedná se například o názvy okolních vesnic, vzhled školní budovy, školní orchestr a tak podobně.

Pro přehlednost bude vždy nejdříve uvedeno přiblížení skutečnosti. Pak budou následovat citace z knihy s příslušným odkazem. Přiblížení skutečnosti vychází buď z mé vlastní zkušenosti (na nechálovskou základní školu jsem chodila 7 let a zkušenost mám hlavně s vnějším vzhledem školy a s názvy okolních vesnic), nebo z toho, co jsem se dozvěděla při procházení a pročitání materiálů týkajících se Kožíka i historie školy, jež mi škola zapůjčila. Paralely jsem rozdělila do několika kategorií podle toho, kam se svým odkazem na skutečnost nejvíce hodí.

Pro každou kategorii je v knize opravdu mnoho příkladů, proto často nejsou u každé podkapitoly uvedeny všechny, ale jen určité, vybrané pro ilustraci. Na základě takového množství příkladů by se dalo říci, že se Kožík školou hojně inspiroval. Je však třeba zdůraznit, že se jedná o mimotextové záležitosti, které tvoří k celému příběhu pouhou kulisu.

Nejčastějším odkazem na realitu je v knize název Nechálov, což je samozřejmě dáno tím, že je sem děj knihy zasazen. V poměrně hojné míře se v románu vyskytují také názvy okolních vesnic či měst.

Velká pozornost je věnována i školnímu orchestru, který byl ve své době velmi početný a úspěšný. Školní orchestr postupně zanikl a dnes již neexistuje. Stejný osud potkal i nacvičování školního divadla, pomineme-li každoroční školní besídky či vánoční pásma pro místní seniory.

Také se změnil vzhled školní budovy, která v roce 2016 prošla kompletní vnější rekonstrukcí, zejména z provozně-ekonomických důvodů.

Co se naopak udrželo dodnes, je tradice školního plesu, který má stále stejný účel – vydělat peníze pro děti a udržovat dobré vztahy mezi školou a rodiči.

6.1 Budova a areál školy

Kožíkovy popisy školy v knize přesně odpovídají tomu, jak škola vypadala, než prošla v roce 2016 rekonstrukcí. Hranaté sloupy obložené kameny byly dominantou vchodu do školy. Na trávníku před školou se nacházely skalky, které byly osázeny různými barevnými květinami. Malířka Milada Marešová, která knihu ilustrovala, nakreslila mezi obrázky i nechálovskou školu, která vypadá přesně tak jako ve skutečnosti (obrázek se v knize nachází na s. 242).

Po rekonstrukci byly sloupy obehnané skly tak, aby vznikl nový moderní prosklený a prosvětlený vchod. Byla také vyměněna všechna okna a škola získala nový vzhled i díky žluté fasádě. Zrenovované bylo rovněž parkoviště pro učitele, jež se nachází hned před školou. Kožík v knize školu popsal takto:

- *Stáňa zahlédl hranaté sloupy před vchodem, jasné průčelí, řadu oken. Před školou se světle zelenal trávník a na něm bylo navrženo několik skalek.* – s. 14
- *... dva kilometry od návsi stojí studená a opuštěná budova s hranatými sloupy okolo dveří, a že to je škola...* – s. 19

Co se týče areálu školy, i ten je v dnešní době blízký vzhledu, jaký mu dal Kožík ve své knize. Jedná se například o:

Školní hřiště, které se nachází po pravé straně školy:

- *Stáňa zahlédl hřiště na odbíjenou.* – s. 22

Lavičky před školou:

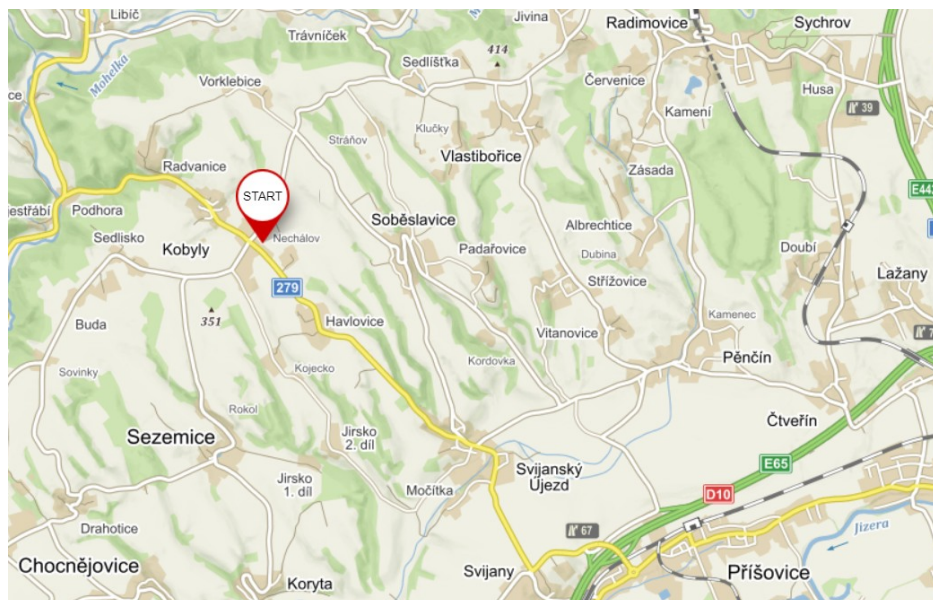
- *Hlouček zkrhlých dětí se zvedl z laviček před školou...* – s. 250

Výhled z oken učeben orientovaných směrem na Havlovice. Přibyl chodníček, který slouží k čekání dětí na autobus, aby nemusely stát v trávě a blátě:

- *Všechno bylo stejné jako jindy: travnatý záhon před školou, silnice, příkop, řepné pole.* – s. 268

6.2 Názvy vesnic

Pro ilustraci a lepší představu o tom, kde se jednotlivé vesnice nacházejí, jsem vložila mapu. Až na výjimky se dá konstatovat, že z těchto vesnic dojíždějí žáci do nechálovské základní školy i dnes.

Obrázek 1: Mapa. Zdroj: [https://mapy.cz/zakladni?](https://mapy.cz/zakladni?x=15.0622696&y=50.6018844&z=13&source=area&id=12123)

[x=15.0622696&y=50.6018844&z=13&source=area&id=12123](https://mapy.cz/zakladni?x=15.0622696&y=50.6018844&z=13&source=area&id=12123)

6.2.1 Nechálov

Zde se jedná o zjevné paralely, které se týkají názvu vesnice, v níž se nachází základní škola – čili Nechálov. František Kožík tohoto názvu v knize hojně využíval, ať už jako názvu školy, vesnice či jako přídavného jména nechálovský. Vybrala jsem pouze několik citací z knihy, protože Nechálov se v ní objevuje tak často, že je zbytečné vypisovat všechny zmínky.

Nyní tedy následuje výčet některých nálezů:

- „To je od zítřka tvoje nová škola, Stáňo. Ta osada se jmenuje Nechálov.“ – s. 14
- Když byli nacisté vyhnáni, když bylo po válce, postavili tu školu novou, na samotě zvané Nechálov. – s. 14
- Věděl, že Nechálov se pokusí zmocnit se ho. – s. 47
- Nechálov nad ním nezvítězil, tím si byl jistý. – s. 54
- ... nechálovské děti zdraví každého dospělého člověka... – s. 57

- *Teta Magda byla do nechálovské školy zamilovaná.* – s. 59
- *„To se divím, že tedy ten Nechálov už není dávno hlavním městem republiky.“*
– s. 60
- *Jak jsou ti Nechálovští bohatí, řekl si v duchu.* – s. 70
- *Stáňa měl před očima nechálovskou školu.* – s. 80
- *Nikdo z Nechálova neviděl startovat takové závodníky jako on.* – s. 82
- *Nechálovští kluci zřejmě nebyli nikdy na Strahově a neměli úctu k Stáňovu lehkému a pružnému kroku.* – s. 84
- *Tón, který neubližoval nechálovským dětem a který je spíše bavil, Stáňu bolel.*
– s. 88
- *„Ale žiješ teď mezi nechálovskými dětmi.“* – s. 97
- *„Hádáte se, která škola je krásnější, jestli pražská nebo nechálovská.“* – s. 103
- *Čím dál, tím víc byl přesvědčen, že vstoupil po příchodu do Nechálova na špatnou cestu.* – s. 107

6.2.2 Svijany, Svijanský Újezd

Újezdem zřejmě autor myslí vesnici Svijanský Újezd, přes níž se při cestě z Turnova projíždí. Svijany jsou vesnice, která leží vedle Svijanského Újezdu. Obě vesnice jsou od Nechálova vzdáleny zhruba 5–6 kilometrů a nacházejí se tedy v jeho blízkosti.

V knize je Kožík použil například v těchto pasážích:

- *... a protože v tom Chlumci a Nechálově a Újezdě a Svijanech se přece nemůže najít kluk, který by dovedl pochopit a mít smysl pro ty ohromné věci, které Stáňa prožíval v Praze...* – s. 19
- *„Děti, znáte někdo starého pana učitele Kroupu z Újezda?“* – s. 121

6.2.3 Sezemice

Sezemice jsou další vesnicí, která se nachází v blízkosti Nechálova. Leží ve vzdálenosti asi 4 kilometrů. V knize se její název objevuje takto:

- *Přihrčel sezemický autobus.* – s. 266

6.2.4 Český Dub

Kožík v knize občas používá název Doubí. Domnívám se, že jím autor myslí městečko Český Dub, ležící zhruba 10 kilometrů od Nechálova. To, že se jedná o Český

Dub a nikoliv o Doubí, jež je také reálnou vesnicí, která se nachází ve vzdálenějším okolí Nechálova, lze odvodit podle názvu závodu Rubena. Ve skutečnosti fungoval v Českém Dubu závod Dubena, kde se vyráběly dřevěné i jiné hračky (Stáňova maminka v Rubeně vyráběla panenky). Je ale nutné zdůraznit, že použití názvu by mohlo být zavádějící. Rubena je totiž název označující továrny gumárenského průmyslu, jak je vysvětleno v poznámce pod čarou. Jak Kožík na název Rubena přišel, zůstává nezodpovězenou otázkou.⁸¹

Když se vrátíme k dalším odkazům na Český Dub v knize, zjistíme, že mají mnohé společné s realitou i dnes – funguje zde autoservis a mnozí lidé z okolí Nechálova dojíždějí do Českého Dubu k lékařům, včetně zubaře.

Následuje výčet některých pasáží, které obsahují název Doubí:

- *Začala už pracovat v Rubeně v Doubí.* – s. 56
- *... a kromě toho znal všechny součástky aut, protože jeho bratr pracoval v autoopravně v Doubí...* – s. 81
- *Ke konci týdne byla exkurze do závodu Rubena v Doubí.* – s. 184
- *Šafránkové, chudince, trhal doktor v Doubí zub...* – s. 264

6.2.5 Turnov

Turnov je město, které je pro svou polohu přezdíváno srdcem Českého ráje. Má přibližně 15 tisíc obyvatel a tím se stává největším městem v okrese Semily. Od Nechálova je vzdálen zhruba 15 kilometrů. Knihkupectví zde najdeme například v ulici Hluboká. Příklad užití názvu města Turnova se v *Zákonu věrných strážců*

81 V Náchodě v severovýchodních Čechách existovala již od roku 1908 předchůdkyně Rubeny, v té době nazvaná Kudrnáč podle jména svého majitele. Po druhé světové válce se firma Kudrnáč přeměnila na národní podnik a roku 1947 získala název Rubena. V roce 1948 byl založen gumárenský kombinát Rubena Náchod, který se spojil se strojírenským závodem v Předměřicích a také s hradeckou Gumovkou, která existovala od roku 1928. Po znárodnění připadla tato firma pod Rubenu Náchod. Samostatný podnik Rubena Náchod vznikl v roce 1989 a o tři roky později se přeměnil na akciovou společnost. Roku 1999 došlo ke sloučení Rubeny Náchod a akciové společnosti Gumokov Hradec Králové, čímž vznikla akciová společnost Rubena Hradec Králové s provozem v Hradci Králové, v Náchodě a Velkém Poříčí. Z tohoto krátkého historického exkurzu vyplývá, že v době napsání knihy existoval název Rubena už dlouho. [Historie Trelleborg Bohemia, a.s. In: *Rubena a. s. :: Rubena.eu* [online]. 2016 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.rubena.eu/cz/o-nas/historie/trelleborg-bohemia-s/>]

vyskytuje v pasáži, kdy třídní učitel Rómea věnoval jedné z žákyň knihu. Ta se ho potom zeptala, kde ji sehnal. Jeho odpověď zněla:

- „*V turnovském knihkupectví...*“ – s. 249

6.2.6 Liberec

Protože je Liberec městem, ve kterém se nachází naše univerzita, nebudu ho blíže představovat. Lze uvést snad jen fakt, že leží asi 34 kilometrů od Nechálova.

V té době se v Liberci konala krajská kola různých soutěží. V Kožíkově románu jde zrovna o krajské kolo soutěže tvořivosti mládeže a zajímá se o něj Stáňova teta. Ptá se ho:

- „*Jak to dopadlo včera v Liberci?*“ – s. 263

Účast žáků ZŠ Kobyly na nejrůznějších soutěžích s místem konání v Liberci je běžná i v současnosti.

6.3 Doprava do školy

V dnešní době dojíždějí děti z okolních vesnic do školy autobusy. Důležitá je nechálovská křižovatka, protože na ní staví autobusy z různých směrů a je tedy nástupním i výstupním místem. Nachází se asi 150 metrů od hlavního vchodu do budovy školy. Tomu, že spoje přes Nechátov a další vesnice nejsou příliš frekventované, přizpůsobuje základní škola i vyučování. To začíná již v 7:15 hodin ráno, aby byla žákům poskytnuta co nejlepší plynulá návaznost na spoje.

Zde je výčet některých pasáží týkajících se dopravy do školy:

- *Děti z okolních vesnic se sem sjížděly autobusy, na kolech nebo chodily pěšky...* – s. 15
- *Na nechálovské křižovatce všechny děti vystupovaly.* – s. 22
- *Na luka dosud padala rosa, když se Rómea objevil, cestovně vystrojen, na nechálovské křižovatce.* – s. 250
- *Přihřel sezemický autobus.* – s. 266

6.4 Školní orchestr

Nechátovský školní orchestr byl založen pravděpodobně v padesátých letech 20. století, kdy začal hudebník a kapelník Altman na škole vyučovat hru na hudební nástroje. Prý slíbil, že naučí několik chlapců hrát na housle. Zájemců o hru na housle

však přibývalo, školní chodba zněla různými melodiemi. Možná i pro tento zájem došlo v roce 1954 k založení žákovského orchestru. Ten postupně začal koncertovat i ve vzdálenějších vesnicích a podle Kožíkových slov hrál téměř ve všech obcích kraje. Opouhé čtyři roky později odehrál tento soubor svůj jubilejní stý koncert, který navštívilo přes 300 posluchačů. Mezi nimi byl i František Kožík, jenž v úvodu promluvil o svém přátelství s nechálovskými dětmi. O tento koncert se zajímal jak okresní týdeník, tak i televize, v níž bylo odvysíláno několik záběrů z koncertu. Slovní doprovod napsal František Kožík.⁸²

V knize lze nalézt například tyto pasáže týkající se školního orchestru:

- *Hezká učitelka Šafránková se už po několikáté zmínila o orchestru.* – s. 55
- *Stáňa věděl, že nechálovský orchestr pořádá koncerty a jezdí v neděli hrát i do okolích osad.* – s. 55
- *„Dalo to hodně práce, vycvičit první houslisty. A vidíš, dnes má ta naše kapela za sebou třicet koncertů. Lásku k hudbě roznáší po celém kraji.“* – s. 55
- *„My taky děláme koncerty,“ navazoval okatě Ivan. „A lidi nám tleskají, i když jeviště stojí na sudech. Neslyšel jsi, že jsme postoupili do krajského kola?“* – s. 214

6.5 Školní ples

Tradice školního plesu sahá do padesátých let a drží se dodnes.⁸³ Byl spojen s tradicí pečení dortů do tomboly. Přestože se v poslední době dortů již neschází tolik, stále je některé maminky či babičky dodnes pečou a věnují do tomboly mezi spoustu jiných cen. V současné době se plesy pořádají pod názvem *Ples SRPDŠ* a veškerý výtěžek je určen žákům školy, stejně jako tomu bylo již od začátku vzniku této tradice. Z těchto peněz se poté žákům platí autobusová doprava na exkurze, do divadel, vyplácejí se také příspěvky na školní výlety. Dále se z výtěžku plesu přispívá na odměny pro žáky (například na konci školního roku dostávají ti nejlepší knihu – ať už za studijní výsledky či sportovní a jiné úspěchy).

82 KOŽÍK, F., *Přátelství s jednou školou*, s. 2.; NEJEDLOVÁ, O., *Školní kronika nechálovské školy 1958/1959*, nestr.; Historie školy. In: *Základní škola Kobyly* [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://zskobyly.webnode.cz/historie-skoly/>.

83 Historie školy. In: *Základní škola Kobyly* [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://zskobyly.webnode.cz/historie-skoly/>

Sám Kožík komentuje školní plesy ve svém článku *Přátelství s jednou školou*. Píše, že na rozdíl od pražských rodičovských sdružení, kde si lámou hlavu nad tím, jak sehnat nějaké peníze, se nechálovská škola může pyšnit svým dobrým vztahem s rodiči dětí. Ten totiž napomáhal tomu, že se do tomboly pravidelně scházely již zmiňované dorty. Dle mého názoru z této zmínky věnované plesu vyplývá, že rodiče si velice dobře uvědomovali, že výtěžek poputuje jejich dětem ve formě nejrozličnějších příspěvků. Proto jim na výsledku velmi záleželo, a tím více se snažili.⁸⁴ Tak je tomu i v současnosti.

O školním plese si v knize povídají Stáňova maminka a jeho teta:

- „...*A počkej, až půjdeme na školní bál.*“ – s. 59
- „*A nač ty bály?*“ zeptala se maminka. – s. 60
- „*To víš, lidi na venkově se rádi sejdou pohromadě, zasmějeme se, popovídáme... A s učitelem si taky líp promluvíš při valčíku, než když se před ním třeseš jako nějaký provinilec. A víš co? Každá rodina přinese dort. Vloni se sešlo osmdesát dortů. Udělala se taková loterie a za to, co se vytěží, jedou děti na pěkný výlet.*“ – s. 60

6.6 Školní divadlo

Právě divadlo bylo důvodem vzniku přátelství a prohloubení vztahu mezi spisovatelem a základní školou. Jako první z Kožíkových her nacvičili žáci hru *Jak mráz čaroval*, z níž část poté zahráli i na prvním setkání se spisovatelem v roce 1956. Postupně děti nazkoušely i další jeho hry, jednu dokonce napsal přímo pro nechálovskou školu. Jednalo se o *Zelenou princeznu*. Častokrát prý Kožík odložil jinou práci, jen aby mohl napsat hru pro nechálovské děti, ve které by hrála celá třída.⁸⁵

Na školních inscenacích byl Kožík často přítomen, vozil si s sebou i hosty. Jednalo se například o jeho manželku, ale i o malířku, herce či redaktora.⁸⁶

Do Kožíkovy knihy se divadlo promítlo například takto:

- „... *I divadlo tu děti hrávají, každý rok.*“ – s. 59

84 KOŽÍK, F., *Přátelství s jednou školou*, s. 2.

85 DRBOHLAV, K. *Školní kronika nechálovské školy 1955/1956*, nestr.; KOŽÍK, F., *Přátelství s jednou školou*, s. 2.

86 KOŽÍK, F., *Přátelství s jednou školou*, s. 2.

- „Bývá to hotová slavnost, lidé se sjíždějí z celého okolí. Občas si sem pozvou taky některého spisovatele a říkal mi Romega, že ještě žádný neodjížděl zklamán.“ – s. 60

6.7 Učitel Lukeš

Učitel Josef Lukeš byl Kožíkovi inspirací pro napsání postavy třídního učitele Romegy. Na základní škole Kobyly působil jako češtinář a dějepisář. Byl to právě on, kdo stál za vznikem přátelství mezi nechálovskou základní školou a spisovatelem. Kožík o něm napsal, že *byl duchem toho všeho, a přitom stále v pozadí, aniž by se chtěl nějak uplatnit*. Proto ho tedy vypodobnil v *Zákonu věrných strážců* jako třídního učitele Romegu. Ten neučil jen podle osnov, ale vychovával děti k ušlechtilosti a čestnosti a působil tak na jejich povahu a přispíval k formování jejich charakteru. Dá se předpokládat, že takový byl učitel Lukeš i ve skutečnosti, a podle Kožíka byl *prostě mimořádný*. Kožík se podívoval, že nebyl jmenovaný *vzorným učitelem*, připisoval to na vrub závisti, jež kolem něj panovala spolu s komunistickým zaujetím proti Lukešovu náboženskému přesvědčení, přestože ho nedával najevo. Z tohoto důvodu musel nakonec Josef Lukeš školu opustit.⁸⁷

František Kožík s ním přesto i nadále zůstal v kontaktu. Navštěvoval ho i v jeho domově a často k němu vodil i své přátele, někdy dokonce z ciziny.⁸⁸ Z dob, kdy ještě Lukeš učil na Nechálově, zbyl ve školní pozůstalosti i Kožíkův dopis adresovaný „Josífkovi.“

V románu *Zákon věrných strážců* je učitel Romega také češtinář a dějepisář, stejně jako byl Lukeš (dále ještě vyučuje hudební výchovu). O tom, že třídní učitel v knize vyučuje češtinu, se čtenář dozví např. z této jeho promluvy: *Obrátíme pozornost k zájmenům*.⁸⁹

87 KOŽÍK, F. Jako doslov. In: LUKEŠ, Josef. *Vážný i veselý průvodce po kraji Karoliny Světlé: S kresbami Fr. Patočky, Svat. Technika a doslovem Fr. Kožíka*. Liberec: DOMUS, 1991, s. 40.

88 Tamtéž.

89 KOŽÍK, F. *Zákon věrných strážců*, s. 29.

6.8 Shrnutí

Jak můžeme z výše uvedených paralel vidět, jedná se – až na výjimku v podkapitole 6.8 – o mimotextové záležitosti, kterými se Kožík při psaní svého románu nechal inspirovat.

Co se týče postavy učitele Lukeše, nemohu bohužel posoudit, jak dalece byl předobrazem pro učitele Romegu, protože jsem ho osobně neznala. Spoléhala jsem se pouze na úryvek, který o něm Kožík napsal ve *Vážném i veselém průvodci po kraji Karoliny Světlé*, a také na záznamy ze školní kroniky. Z průvodce vyplývá, že Kožík a ukeš měli skutečně skvělý vztah, Kožík obdivoval jeho učební metody a své přátelství udržovali i poté, co Lukeš Nechálov opustil. Níže jeho slova cituji:

... A do třetice jsou místa, kam si nás přitáhne člověk, který si nás něčím získal, od něhož něco čekáme. A to je pro mne Český Dub.

Mé přátelství s nechálovskou školou si vymyslel učitel Josef Lukeš a uvedl je v život, aniž jsme si to uvědomili; byl duchem toho všeho, a přitom stále v pozadí, aniž by se chtěl nějak uplatnit. Ve své knize „Zákon věrných strážců“ jsem ho vypodobnil v postavě učitele Romegy, který neučí jen to, co mu předepisují směrnice, ale který působí také na povahu svých dětí a vychovává je k ušlechtilosti. Čekal jsem, kdy bude Lukeš jmenován „vzorným učitelem“, protože byl prostě mimořádný. Ale závist a řevnivost kolem něho se spojila s komunistickým zaujetím proti jeho náboženskému přesvědčení, třebaš nijak nezdůrazňovanému, a tento vzorný učitel musel ze školy.

Nic to nezměnilo na mé spolupráci s ním.

A když po několika letech nádeničiny byl povolán do školy v Českém Dubu, stalo se to město cílem mých cest. Způsob Lukešovy výchovy mě zajímal a vzrušoval; děti hrály divadlo, poznávaly přírodu a svůj kraj, zapsaly se do dějin české literatury nezapomenutelným „autor-stopem“, který je uvedl do vřelého vztahu k mnoha českým autorům. Rádi dětem psali, rádi jezdili na besedy. Nepřátelům to poskytlo vítanou příležitost k dalším útokům, jimž se vskutku podařilo toto vynikající a ojedinělé dílo zmařit. Tak jsme se nakonec museli i s Dubem rozloučit a Lukeš do třetice zopakoval své tvůrčí učitelské úsilí ve Světlé.

Ale ne, Český Dub jsem neopustil, to jen se školou jsem se zatím rozloučil. Lukeš mě seznámil s mnoha lidmi, jejichž zajímavé příběhy jsem předem znal, děti ze školy

dospívaly a setkával jsem se s nimi, zúčastnil jsem se několika výletů do kraje Karoliny Světlé, putoval jsem na Padouchov.

A když mi přijel z ciziny přítel, jemuž jsem chtěl ukázat zajímavý kus země a přidat k tomu zasvěcený průvod, pak se kuchyně u Lukešů stala nutnou zastávkou. A tak lidé třeba až z daleké Bretaně vzpomínají dosud na jeden skromný domek v Českém Dubu, na procházku podle Ještědky a nahoru k Čertově zdi. A když se nedávno vrátil z Ameriky profesor bostonské univerzity, aby se ujal pedagogické práce u nás, nezamířil nejdřív do Prahy, nýbrž do Českého Dubu, protože tam ho vedla vzpomínka na nejhlubší lidskost.⁹⁰

Školní kroniky učitele Lukeše příliš často nezmiňují, dají se o něm nalézt pouze dva záznamy. Jedním z nich je ten, že Josef Lukeš nacvičoval s dětmi Kožíkovu hru *Jak mráz čaroval*. U diváků prý měla veliký úspěch. Další zmínka informuje o tom, že byl Lukeš na vlastní žádost přeložen do školy do Českého Dubu.⁹¹

Ve školních sbornících, které 8. třída vydávala na konci školního roku jako rozloučení, lze nalézt příspěvky i od učitele Lukeše (stejně jako od Kožíka). Jedná se o sborníky z let 1957, 1958 a 1959, v tom posledním už ale dětem píše jako bývalý učitel. Z jeho řádků v prvním jmenovaném sborníku lze pochopit, jaký měl přístup k dětem, učení a výchově. Své žáky prý *dělal vždycky lepší, než opravdu byli*. Považuje to za svou nejlepší „radu“, přeje dětem, aby tento přístup – který on nazývá svou chybou, protože to mu prý bylo bývalými žáky často vytýkáno – uplatňovali vůči jiným i v budoucím životě, neboť tím, že *budou druhé dělat lepšími, než opravdu jsou, se skutečně lepšími stanou*. Zároveň píše, že se lepšími stávají i ti, kteří tento přístup uplatňují, a odnaučí se tak dělat si v životě nepřátele.⁹² Toto jeho heslo zakomponoval Kožík i do románu *Zákon věrných strážců*, kde vychází z úst Romegy: *Já myslím, že taková hra je ku prospěchu chráněným i strážcům. Když zlepšujeme druhého, zlepšujeme sami sebe, ne?*⁹³

V druhém příspěvku ve sborníku z roku 1958 apeluje na děti, aby byly v budoucnu skromné, aby snížily své nároky a aby pamatovaly na to, že za všechno

90 KOŽÍK, F. Jako doslov. In: LUKEŠ, Josef. *Vážný i veselý průvodce po kraji Karoliny Světlé: S kresbami Fr. Patočky, Svat. Technika a doslovem Fr. Kožíka*. Liberec: DOMUS, 1991, s. 40.

91 DRBOHLAV, K., *Školní kronika nechálovské školy 1957/1958*, nestr.

92 LUKEŠ, J., Milé děti. In: 1957. Kobyly: 8. tř. osmiletky, 1957, s. 10.

93 KOŽÍK, F., *Zákon věrných strážců*, s. 179, 180.

v životě se platí. Chce, ať se naučí více dávat, než brát, a pomáhat druhým.⁹⁴ V tomto duchu je toto poselství opět předáno ústy Romegy v Kožíkově knize: *Chci vám jen nakonec říci, že když jsme odhodláni prokázat dobro, musíme dobře volit. A ještě něco: Když uděláme tu a tam dobrý skutek, abychom se někomu zalíbili nebo abychom se zalíbili sami sobě, tím ještě světu nepomůžeme. Musíme pomáhat všem, kdo si to zaslouží, a všude, kde je toho třeba.*⁹⁵

V posledním příspěvku ve sborníku z roku 1959 děkuje dětem, že si na něj coby na bývalého učitele vzpomněly. Chválí je za to, že jsou věrné a předpovídá jim, že díky tomu budou v budoucnu spravedlivými lidmi pevného charakteru.⁹⁶

Postava učitele Romegy v knize působí až vševědoucň, ve čtenáři může vzbuzovat dojem jakéhosi nereálného ideálu, podobně jako například babička ve stejnojmenné próze od Boženy Němcové. Co učitel řekne, to platí, dokáže u svých žáků pozitivně působit na utváření morálních hodnot. Pokud mají děti nějaký problém, automaticky jdou za ním, a on jim pomůže vše vyřešit. Má-li proti němu některé z dětí nějaký předsudek, dokáže se před nimi obhájit – jednou dokonce uspořádá tribunál, kde soudcují jeho žáci – a děti nevidí nic jiného než jeho čistotu. Naopak o ostatních učitelích se z knihy příliš nedozvíme. Jedinou výraznější učitelkou je Cecilka, avšak ta je vykreslena jako neautoritativní žena, která potřebuje zachránit. Absence dalších pedagogů by mohla být pravděpodobným důvodem pro následné vyjádření ředitele ve školní kronice v tom smyslu, že kniha působí jako individuální úsilí jednoho učitele.

94 LUKEŠ, J. [Úvodní zdravice]. In: 1958. Kobyly: 8. tř. osmiletky, 1958, s. 8.

95 KOŽÍK, F. *Zákon věrných strážců*, s. 199.

96 LUKEŠ, J. Drahé děti. In: 1959. Kobyly: 8. tř. osmiletky, 1959, s. 7.

7 Závěr

Cílem této práce bylo utřídit bohatou dokumentaci, která dokládá přátelské vztahy spisovatele Františka Kožíka s některými učiteli a žáky Základní školy Kobyly, a doložit Kožíkovu inspiraci událostmi v této škole při vzniku jeho románu pro mládež *Zákon věrných strážců*.

Dokumentace dokládající jejich vztah byla roztríděna do několika kategorií. Kritériem pro uspořádání se stal charakter daného dokumentu, jednalo se například o novinové výstřižky, pohledy či knihy s podpisem a věnováním.

Důležitým pramenem pro doložení přátelských vztahů mezi spisovatelem a zmíněnou základní školou byly dvě školní kroniky. Za dobu přátelství s Františkem Kožíkem vedli záznamy v kronikách tři různí ředitelé. Jejich poměrně obsáhlá tvrzení nám umožnila poznat podobu a charakter tohoto vztahu. O nechálovské základní škole se rozepsal i samotný Kožík v jednom novinovém článku, v němž se mimo jiné zmiňuje o několika událostech spojených s Nechálovem, které ve spisovateli zřejmě zanechaly hlubší dojem. Proto se tento článek stal dalším svědectvím o jejich přátelství. Spisovatel navázal pevné a trvalejší spojení s třídou, která končila osmý ročník v roce 1957, což dokládá novinový článek tehdejšího nechálovského učitele Josefa Lukeše.

Analýza románu pro děti a mládež *Zákon věrných strážců* se opírá o dobový kontext literatury pro děti a mládež, zejména o pravidla žánru, která v té době měla být autory respektována. Důležitým elementem je knižní postava učitele Romegy, jejímž předobrazem byl výše zmíněný Josef Lukeš, který se stal Kožíkovým dobrým přítelem. Z dostupných materiálů týkajících se Lukeše jsem zjistila, že právě jím se Kožík výrazně inspiroval a jeho učební metody a životní postoje přenesl na fiktivního učitele Romegu. Některé Romegovy promluvy byly téměř totožné se zásadami, které dětem vštěpoval Lukeš. Jednou z nich je například přesvědčení, že bychom měli ostatní činit lepšími, než jsou, protože se pak lepšími stanou. Dalším příkladem je nabádání k vzájemné pomoci. V knize se realizuje tak, že třídní učitel pověří některé schopnější žáky doučováním svých slabších spolužáků. Jiným společným rysem Lukeše a Romegy je ve své době netradiční výuka, odpovídající spíše dnešním vzdělávacím trendům, kdy ani jeden z nich neučil pouze podle školních osnov. Snažili se formovat mravní stránku žáků, vedli je k zodpovědnosti a podnikali s nimi výlety do přírody.

V poslední kapitole jsem se zabývala hledáním paralel mezi knihou *Zákon věrných strážců* a skutečností, následně jsem je komparovala. Porovnání vycházelo z mé vlastní zkušenosti, neboť jsem zmíněnou základní školu sama navštěvovala. Protože je děj knihy zasazen do Nechálova a nechálovské základní školy, nalezla jsem v knize mnoho odkazů na skutečnost.

Bakalářská práce tedy podává ucelený obraz o dlouholetém přátelském vztahu spisovatele Františka Kožíka s osazenstvem nechálovské základní školy. Zároveň bylo provedeno i uspořádání části autorovy pozůstalosti, jež je v majetku školy. Poté práce přináší sondu do Kožíkova románu *Zákon věrných strážců* z hlediska dobového kontextu literatury pro děti a mládež a následně přibližuje inspiraci událostmi v nechálovské základní škole a jejím okolí. Nastiňuje také, jakým pedagogem byl Josef Lukeš a jak Kožík jeho charakter i životní postoje přenesl na svého románového učitele Romegu.

V přílohách jsou k nahlédnutí skeny části materiálů, které dokládají přátelské vztahy mezi spisovatelem a osazenstvem školy.

8 Seznam použitých zdrojů

BLAŽÍČKOVÁ, Anna. *František Kožík*. In Slovník české literatury po roce 1945 [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=934&hl=Ko%C5%BE%C3%ADk+>

BROŽOVÁ, Věra. Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby, s. 81–101. In: JIRÁSEK, Ivo, ED. *ZET – MILOŠ ZAPLETAL*. 1. vyd. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2010. 333 s. Gymnasion; sv. 2. ISBN 978-80-244-2662-4.

DRBOHLAV, Karel. *Školní kronika nechálovské školy 1955/1956*, nestr.

DRBOHLAV, Karel. *Školní kronika nechálovské školy 1956/1957*, nestr.

DRBOHLAV, Karel. *Školní kronika nechálovské školy 1957/1958*, nestr.

DRBOHLAV, Karel. *Školní kronika nechálovské školy 1960/1961*, nestr.

DRBOHLAV, Karel. *Školní kronika nechálovské školy 1961/1962*, nestr.

DRBOHLAV, Karel. *Školní kronika nechálovské školy 1962/1963*, nestr.

DRBOHLAV, Karel. *Školní kronika nechálovské školy 1966/1967*, nestr.

DRBOHLAV, Karel. *Školní kronika nechálovské školy 1968/1969*, nestr.

DRBOHLAV, Karel. *Školní kronika nechálovské školy 1975/1976*, nestr.

HALEŠOVÁ, Tereza. *Slavnostní odpoledne s Františkem Kožíkem* [online]. 15. 5. 2009 [cit. 2019-12-01]. Dostupné z: <http://iturnovsko.cz/view.php?cislocclanku=2009050006>

Historie Trelleborg Bohemia, a.s. In: *Rubena a. s. :: Rubena.eu* [online]. 2016 [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.rubena.eu/cz/o-nas/historie/trelleborg-bohemia-s/>

Historie školy. In: *Základní škola Kobyly* [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://zskobyly.webnode.cz/historie-skoly/>

Kniha vedoucího pionýrů (pod vedením Zdeňka Svatoše sestavil redakční kolektiv Břetislav Hofbauer, Ivo Kalvínský, Alois Poledňák, Zdeňka Tomášková), Praha: pro ÚV ČSM vydala Mladá fronta, 1952. In BROŽOVÁ, V. *Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby*, s. 85.

KOZDERKA, Květoslav. *Školní kronika nechálovské školy 1982/1983*, nestr.

KOZDERKA, Květoslav. *Školní kronika nechálovské školy 1988/1989*, nestr.

KOZDERKA, Květoslav. *Školní kronika nechálovské školy 1996/1997*, nestr.

KOŽÍK, František. Dopis. Praha, 1992.

KOŽÍK, František. Dopis. Praha, 16. 2. 1997.

KOŽÍK, František. Jako doslov. In: LUKEŠ, Josef. *Vážný i veselý průvodce po kraji Karoliny Světlé: S kresbami Fr. Patočky, Svat. Technika a doslovem Fr. Kožíka*. Liberec: DOMUS, 1991, s. 40.

KOŽÍK, František. Moji milí mladí přátelé! In: 1957. Kobyly: 8. tř. osmiletky, 1957, s. [0]–1.

KOŽÍK, František. *Přátelství s jednou školou*. Literární noviny 30. 9. 1961, s. 2.

KOŽÍK, František. *Zákon věrných strážců*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1961.

LUKEŠ, Josef. *Třída [sic!] která měla dva třídní*. Lidová demokracie 7. 1. 1983, č. 5, s. 5.

LUKEŠ, Josef. Milé děti. In: 1957. Kobyly: 8. tř. osmiletky, 1957, s. 10.

LUKEŠ, Josef. [Úvodní zdravice]. In: 1958. Kobyly: 8. tř. osmiletky, 1958, s. 8.

LUKEŠ, Josef. Drahé děti. In: 1959. Kobyly: 8. tř. osmiletky, 1959, s. 7.

MAREŠ, Josef. *Třídní kniha věrných strážců osmiletky v Kobylech*. 2014.

NAVRÁTILOVÁ, Vanda. *Václav Horyna (1906–1997). Soupis osobního fondu*. Edice inventářů č. 1145. Praha: Památník národního písemnictví, 2002.

NEJEDLOVÁ, Olga. *Školní kronika nechálovské školy 1958/1959*, nestr.

NEJEDLOVÁ, Olga. *Školní kronika nechálovské školy 1959/1960*, nestr.

NĚMEC, Ivan. Kožík František. In Šubrtová, Milena a kol. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež*. Praha: Libri, 2012, s. 217–219. ISBN 978-80-7277-506-4.

NEZKUSIL, V. (1989) Návodná literatura včera a dnes. *Literární měsíčník*, 18(8), s. 92. In: BROŽOVÁ, V. *Prózy Miloše Zapletala v žánrových kontextech doby*, s. 86.

REISSNER, Martin. *Spisovatel pro děti František Kožík*. Ladění 1999, č. 2, s. 33–34. ISSN 1211-3484.

Škola dnes. In: *Základní škola Kobyly* [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://zskobyly.webnode.cz/skola-dnes/>

ŠTOURAČOVÁ, Jiřina. *Archivnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6511-6.

ŠTOVÍČEK, Ivan. *Problémy ediční teorie a praxe při vydávání pramenů k novým a nejnovějším dějinám*. Autoreferát FF UK, Praha 1975.

VAŠÁK, Pavel a kol. *Textologie: teorie a ediční praxe*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-638-2.

Výhodnocení nejlepších. Vpřed: okresní noviny Liberecka. Liberec: OV KSČ a ONV, 1986, 27(32), 1. ISSN 2533-4115.

9 Seznam příloh

Příloha č. 1: Záznam ze školní kroniky 1

Příloha č. 2: Záznam ze školní kroniky 2

Příloha č. 3: Titulní list hry *Zelená princezna* s věnováním

Příloha č. 4: Báseň *Vzpomenete?* ve školním sborníku 1958

Příloha č. 5: Pohled 1

Příloha č. 6: Pohled 2

Příloha č. 1: Záznam ze školní kroniky 1

provedli prohlídku: Praha - Ruzyně (letišť),
 Slapské vodní dílo, Hluboká (noční), Mělník,
 Český Krumlov, Slapské vodní dílo, Hluboká
 hranice, České Budějovice, Vyšší Brod (klášter),
 Tábor. Byl to velmi poutavý a vzhledově
 přínosný velký zážitek.

11. prosince byl přehrašen divadelní
 představení. Souhr. Josef. Lukáš začínal
 div. hr. Frant. Křížek. Jak mrať čaroval.
 Hra měla v obecnosti velký úspěch a
 rozhodnutí je vzhledově velmi zajímavý
 kouzelný. Hráli vstřícně žáci III. a IV. tř.
 (Josef Roubíček, Karel Bartošek, Jan. Černý,
 Jana. Křížek, Jana. Lichá, Petr. Štěpán,
 Jan. Fanta, Eva Kozdík, Karel Petráček,
 Josef Běh). Byl to velmi pěkný
 vzhledově představení dne 22/12 (program,
 představení Děti mrať).

Podle mluvnice žáci sml. sml. dne 19/1
 představení v Tanečnickém sml. sml. František
 Křížek. Pořádali jsme aut. div. hr., Křem
 žáci přehraši v proměci, ať navštívil i naši
 školu. K besedě se spisovatelem dle
 v pátek dne 15. ledna. Beseda byla velmi

přítavens a smíratel ktery byl správkou
nestoukající a roztříz, kteru s detmi obíral,
probanil se ke konci předvedení (naprosto ve-
ným) části 1. jidnaui hř "Jak malý časoval"
a šelil, že přítaví no deti další div. hř.

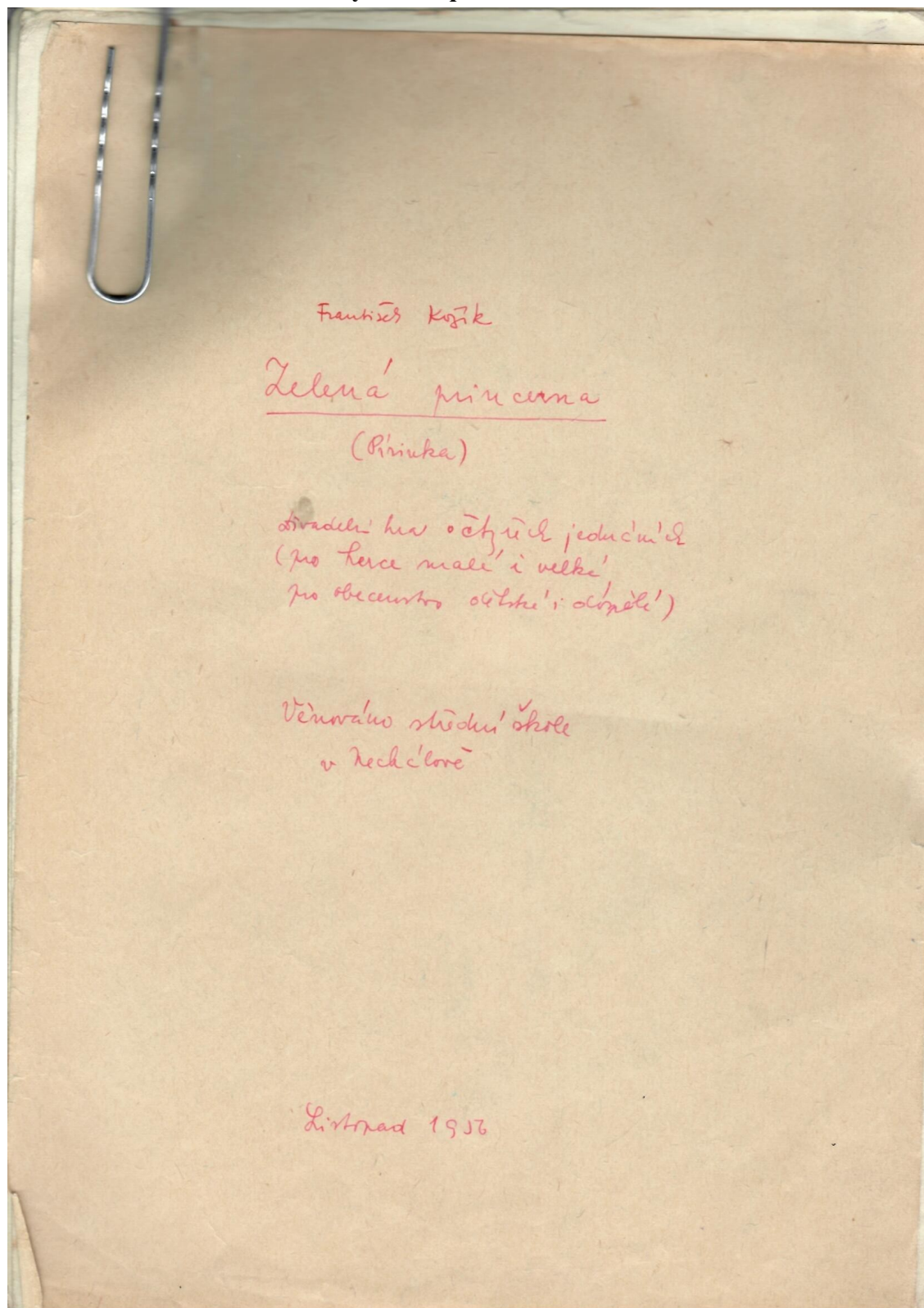
13. ledna spisovatel podal s dopisem
hř "Hateřuž kůže" a začal se i k němu
smačovaui.

Kalvěřu školy zanechala naodstodobu
dojem hvaly i v spis. křiku, protože i
třdeři v několika klaucích se mi vřomíval
a chovali dobře vřel. vřelosty školy.

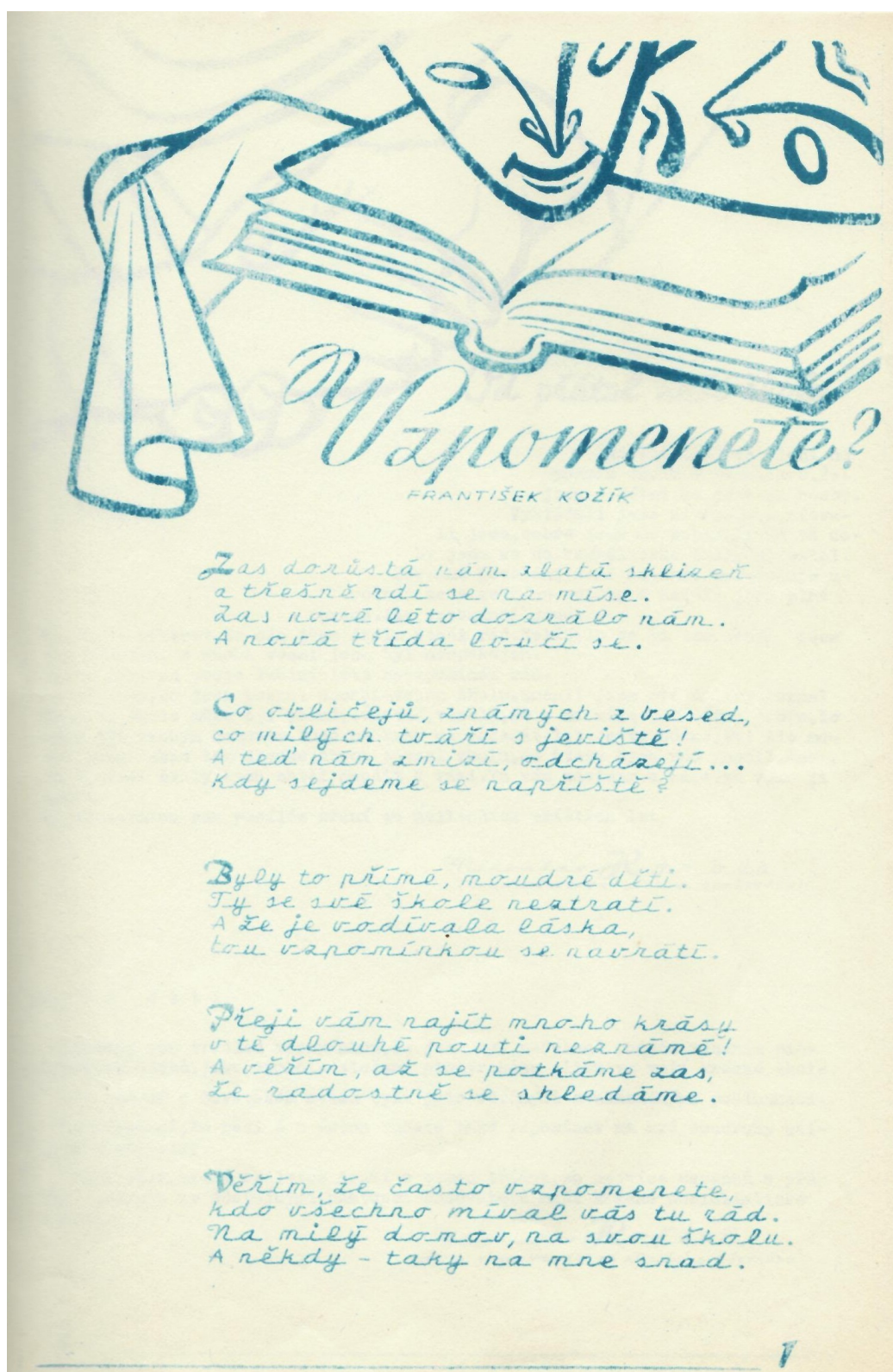
28. března ušora (v neobč. vřelostu) byl
přítaví deti křikaroval a vřelostu dne
10. března pak přítaví vřelostu no vřelostu.
Me obou vřelostu hřla hřelost, a vřelostu
z dobrovolu'ku - vřelostu a vřelostu se šelil.
Financu' vřelostu obou vřelostu byl hřelostu
a hřelostu z těchto peněz přítaví se školní
vřelostu deti.

Meziu'rodni den gēu byl na škole ošaven
vřelostu. Vřelostu manu'ku deti byly
oděsleu vřelostu dopis a každé deti
dostalo ve škole no manu'ku manu'ku,
Kleu zakoupiło SKPS.

Příloha č. 3: Titulní list hry *Zelená princezna* s věnováním

Fond Základní školy Kobyly, Kobyly, Titulní list hry *Zelená princezna* s věnováním

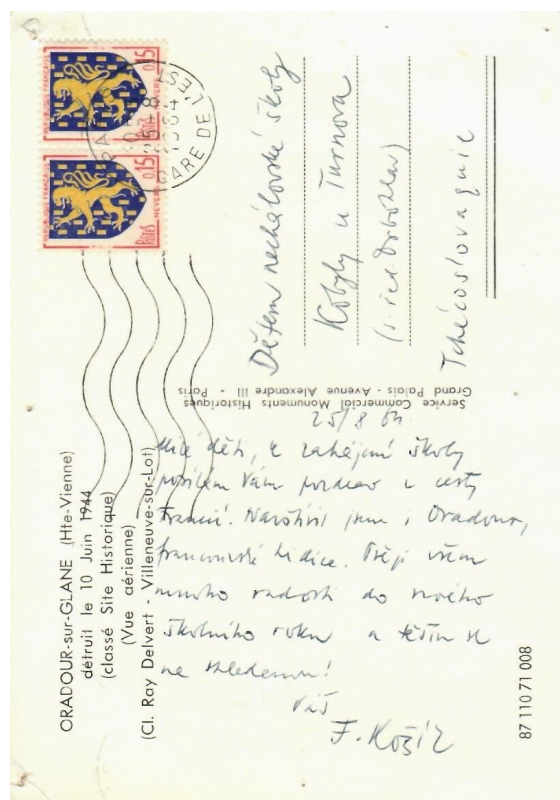

Příloha č. 5: Pohled 1

Fond Základní školy Kobyly, Kobyly, pohled 1

Příloha č. 5: Pohled 2

Fond Základní školy Kobylí, Kobylí, pohled 2